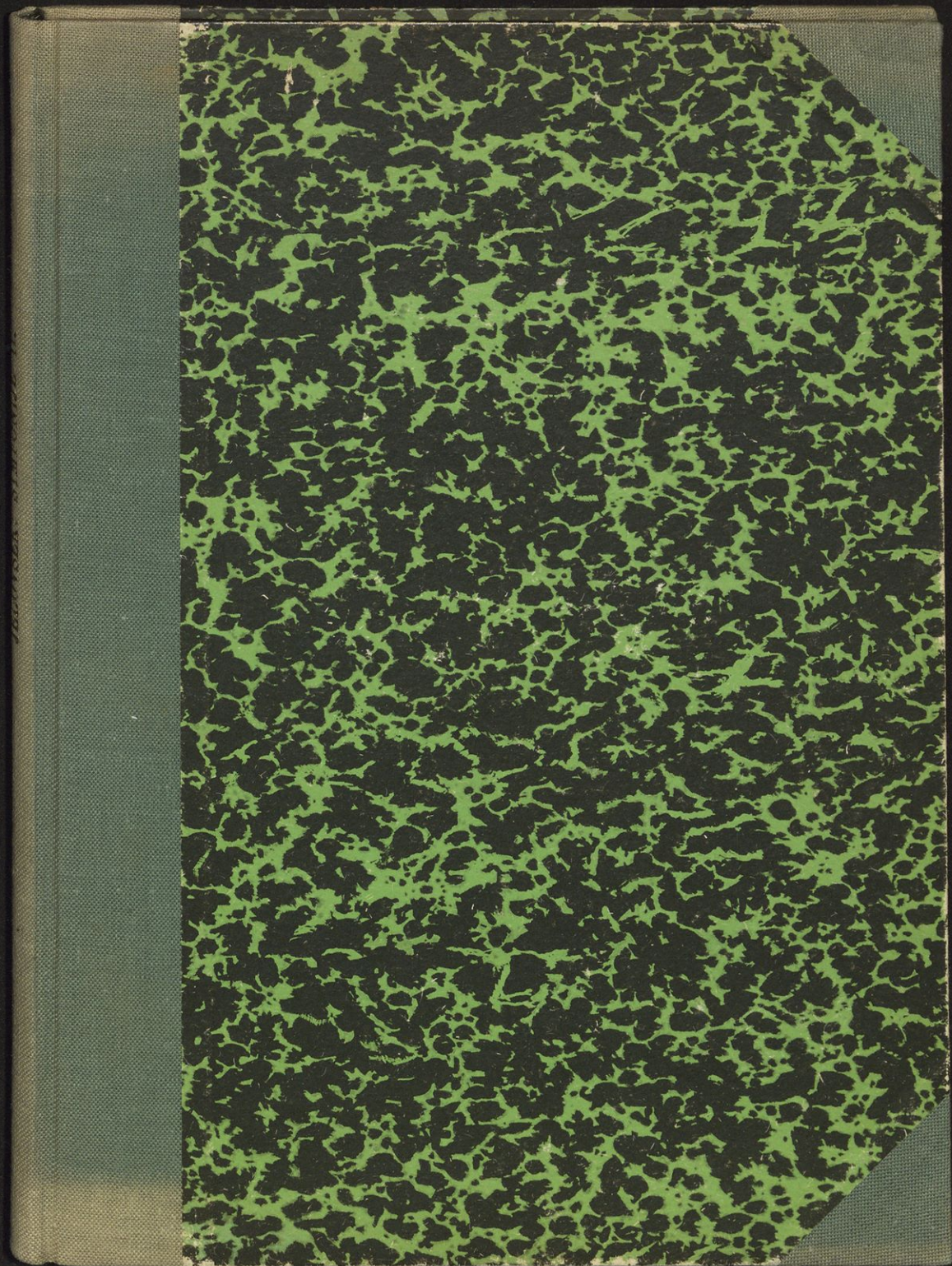

VLADIMIR JELOVSEK

SIMFONIE II.: PÊLE-MÊLE

PRAG MCM

SIMFONIJE II.: PÊLE-MÊLE

Isti autor izdao :

SIMFONIJE I. 1898

sprema :

SIMFONIJE III.: SEKSUELNI AKORDI

VLADIMIR JELOVŠEK

ŠIMFONIE II. : PÊLE-MÊLE

PRAG MCM

EN

312368

Ova je knjiga tiskana u 550 egzemplara; prvih pedeset numeriranih egzemplara (na holandu ili velinu) pripada autoru. Nakladu za javnost (ostalih 500 egzemplara) prekuo je rijetkom susretljivošu u svoju komisijonalnu nakladu g. L. SCHWENTNER, knjižar i nakladnik u Ljubljani. ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣ ♣
Originalni inicijali po nacrtima francuskog umjetnika RAOUL THOMANA kao i neke originalne vinjete od E. NORA izradio je reprodukcijovni zavod JANA ŠIMÁNEŽ u Pragu. Ostale vinjete ljubezno je odstupilo uredništvo Novog Kultra. ♣ ♣ ♣ ♣ ♣

15. VI. 1981 D 444

398100444

SVOJOJ

SONJI

VLADO

Na poslední stranku knihy: *Confiteor*

Mé čelo blátem poházeno,
má čest je zašlapána v prach,
na pranýř dáno moje jméno,
jsem zhanoben hůř nežli vrah —

Mé vzpomínky, jež tolik stály,
a vše co mám v nich svatého,
se šklebným smíchem v cáry rvali
a nešetřili ničeho —

Mé staré rány rozjitřeny,
a do nich kapali mi jed,
a ztratili všechny ženy
jež jasnily můj smutný hled —

Na myšlenkách, jež šly mou hlavou
jak hlemýžďové slintali,
nad nezrozenou mojí slávou
své „anathema“ volali —

a proč? Že zjevil vlnobití
jsem citů, jež vrou hrudi mou,
jež na sta pokrytů zde cítí,
však rtové nikdy nevyřknou,

že bouřně, jako při orgii,
jsem vždy pil z žití kalichu —
však statisíce více pijí,
než pro sebe a po tichu, —

že malý atom, blízký hrobu,
a lidstva nepatrný díl,
já soudil lidstvo i svou dobu,
a obé v sobě odsoudil . . .

J. S. Machar: Bez Názu, 84.

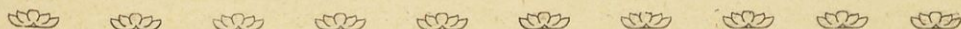
MOJ KREDO.

RED godinu i po izdao sam prvu zbirku svojih pjesama. Računao sam na nemili doček, — išao sam mirno i tvrdo svojim putem dalje, — i evo izdajem drugu zbirku svojih radova.

Izdao sam prvu zbirku, da unesem malo života u krugove, koji se interesiraju. Nije mi bilo stalo—kao ni danas — za interes mase, za njen sud i — njenu osudu. Za to sam knjigu izdao onakim načinom. Ne kajem se nimalo, što sam sve to učinio. Htio sam, da sebi i drugima razjasnim mnoga pitanja, da se za-
metne diskusija, dostojna polemika. Toga dakako nije bilo — sanjao sam malo optimistično. Ni ti nijesu shvatili moj rad, u koje sam prilično vjerovao — i u njih sam se sreo najbeščuvstvenijom intolerancijom i ignorancijom, dapače niskom surovošću. Hvala svima — mnogo su mi koristili — mnogo mi se izjasnilo, mnogo mi se konkretizovalo, — a da su mi baš mnogo i crnih, vrlo crnih strana našeg javnog života otkrili — i za to im posebice hvala.

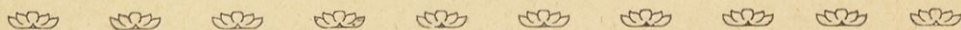
Izdao sam produkte mladenačke duše, odrasle sred naših odnošaja, podosta osamljene svojim mislima i čuvstvima. Svaka pjesma bila je jedna faza u razvitku te duše — odatle sva ona velika razrožnost i disharmonija — datumi pod pjesmama mnogo znače. Svaki stih ima svoje mnoge i mnoge „zašto“, — bila je to gorka i teška historija mlade duše, koja se od „dobrih“ ukorijenjenih tradicija teškom borbom probija k novim i novim vidicima, novim nazorima, — k sve većoj emancipaciji od svih tjesnogrudnih i zasukanih domaćih predsuda. Izdao sam te dokumente teških časova, da javno obračunam sa sobom. I najdelikatnije, najintimnije, najiskrenije manifestacije te mlade duše vukli su patentirani zakupnici naše literature i javnog mnijenja u svoje blato, koje je uza sve »moderne« i »secesionističke« tričarije ostalo baš onako obilno, bujno i prljavo kao za te »zaslužne« stare ge-

neracije. Nije me stid reći: časovito su ti napadaji boljeli, — al bila je to bol, kad djetetu čupaš mliječne zubiće, da mu tim snažnije porastu definitivni zubi muževnog doba. Prošao sam sretno tu proceduru, a koji su gojili pobožnu željicu u svojim dobrim kršćanskim srcima, da su me satri, uništili, ubili u pojam i t. d. (kako to već zvuči u našem tolerantnom javnom životu) — ti su se po svoj prilici prevarili u svojim nadama. Postigli su protivno. Inače — obračunao sam s prošlošću. Svršena kapitola.

Izdajem evo drugu svoju knjigu — pêle-mêle dobe nakon prve zbirke. Zašto ju zapravo izdajem — ne mogu dubokim razlozima utvrditi. Nit nemam novčanog dobitka, nit mi je stalo, da me masa čita ili dapače slavi, nije mi na kraj pameti, da mi knjiga bude epohalnom karikom u lancu »narodno-prosvjetnog« djelovanja današnjih naših šovinističkih generacija. Al — nekud tamo daleko u jednom kutiću nutrine titra željica, da definitivno obračunam i ovom perijodom, da nekako tiskom imam pred sobom sažetu i ustaljenu svoju dječicu, koja su spotanim nagonom niknula za slavних ili teških ili ciničnih momenata, pa da te plodove čitaju neke srodne duše, da i one nadju koje zrnice, koji dašak, koji kucaj srca, koji trzaj usana, koji im je blizak, koji je njihov — pa da nastave i usavrše započetu cestu. I to mi je dosta. A napokon: pod horizontom aktuelnosti ima još jedan veliki razlog: hoću da pokažem, ja, malena, sitna jedinica u našem životu, kako ima *svaki* najsvetije pravo, da bezobzirno, slobodno izrekne svoje mnijenje, svoj sud, svoja čuvstva i misli — pa ma sve to bilo dobro ili krivo, stalo to sve mimo oficijelne dogme ili ne. Hoću da tim činom ulijem bar malo smjelosti onim malobrojnima al vrijednim našim najmlađim dušama (a znam pouzdano, da ih ima), koje u svojoj raskošnoj samoći sanjaju velike i krasne sne, — al koje još nemaju one plemenite, ponosne odvažnosti, da bace u vrtlog javnog života svoje životne plodove, da heroičnom noblesom mlade duše podnesu najteže udarce, najbrutalnije blasfemije.

Ta apsolutna, bezobzirna, individualna sloboda prvi i najjači je temeljni akord moje najveće simfonije, koju krstim: život. To mi je najdragocjenija stečevina ili bar tražbina modernog, naprednog života, — nju hoću provedenu na svim poljima za sve razvite, jake nature. Borit ću se svom elementarnom snagom svoje nemirne naravi za tu tražbinu, dok ne bude u cijelom opsegu priznata. Ne dam se ničim sputavati, nikakvim oficijelnim auktoritetima, nikakvim uobičajenim dogmama i nazorima, nikakvom masom i većinom, nikakvim strujama, pa dolazile one farizejski u ime najvećeg božanskog auktoriteta ili »cijelog naroda« ili najviše svjetovne moći: imam pravo svojim opstankom, svojom apodiktičnom sućnošću, da mogu raditi po zakonima, narozima i mislima koji su sastavni dio moga bića, moje duše, koji se razvijaju i usavršavaju. Ta je sloboda osobito nužna u vrijeme vrienja, u vrijeme velikih kriza i pojedinih individua i cijelih naraštaja, kad se staro doba sa svim svojim nevaljalim stečevinama naglo mrví — a novo doba tek nesvijesno, nesavršeno nastupa, kad se tek moderni individui kristalizuju i izdjelavaju

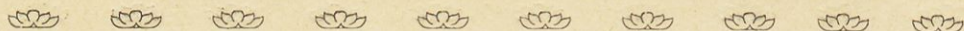

svoje karakterne osobine. Tražim tu slobodu za se, jer sam toliko samosvijestan i vjerujem, da je ne ću oskvrniti tako teškim grijesima, da bih se morao pred samim sobom zastidjeti. Tražim ju za se, — al tražim i za svakoga drugoga, koji ćuti dovoljno jakosti i energije, da ju valjano upotrijebi.

Uopće gojim iskreno čuvstvo tolerantnosti prema svakomu, makar se i u mnogome razlikovao. Dašto — moram u njemu vidjeti ponajprije *čovjeka*, individuum, koji pošteno nastoji da svojom glavom misli, da si sam prokrci put, koji duboko ćuti, konzekventno radi. Pred time ću uvijek skidati kapu. Tek tim se principom svadja fantom »nadčovještva« na pravu mjeru. Štujem svaku *veliku*, osebnju individualitu, odrasla i djelovala ona na burnom polju raznolikog javnog rada ili živjela svojim životom u kakvoj zapuštenoj samoći. Iskrenim poštovanjem susričem i tiaru i krunu i učiteljski odrpani kaputić i zapovjednički mač i nemirno oko pjesnikovo i glatko diplomatsko čelo i revolucionarnu kletvu — samo neka odaje veliku dušu, jaku individualitu, koja velebnim korakom prolazi svojom životnom stazom i bravurnim se radom dočepa nedokučenih još visina ljudskoga nastojanja. Najmrži su mi ljudi, koji žive u drugima, po drugima, koji ne vole ništa, ne mrze ništa, koji se s današnjim redom smiruju i capkaju svojom izgaženom oprobanom cesticom, samo da ni s kime ne dodju u konflikt. Ti zastupnici principa komoditeta i indiferentnosti uvijek su zadržavali snažne nove bujice, uvijek su bili najbolji materijal crnoj konzervativnosti i reakciji u ma kojoj formi.

Hoću iskrenost, primarnost. Kad čovjek nesvjesno, u nekom zanosnom paroksizmu formira ono, što mu neobuzdano, žarko, prepuno dršće u razkošnoj nutрини — onda je stvorio djelo umjetničko, stvorio je nešto *svoga*. A to je ono glavno. Ništa gore nego li imitacije, destilacije, — dresirana čuvstva i misli. A to je žalibože u velikom dijelu cijelog našeg lit. naraštaja, bio star ili mlad. Nikada iskrenost, nikada samostalnost i bezobzirnost. U cijelom radu uvijek kompromisi. Ti nesretni, prokleti kompromisi! Stari vele: u ime sloge a na korist naroda — mladi opet iz bud kakvih razloga nastoje, da »ne izgube kontakt« sa starima. Sloga u vrijeme nemirnog vrienja samo može opstajati kompromisima. A ti kompromisi ubijali su u nas uvijek sve napredne, snažne individualite — taj razorni princip tobožnje sloge uvijek je bio samo nivelizirajuće sredstvo i temelj zaostajanju, bio je kovač jadnih kalupa i šablona. A te nivelizirane, kompromisima naprosto uništene i zbankrotirane dušice trebale su uvijek »vodja«, kumira vrlo sumnjive veličine, da im zapovjeda, — da pod njegovu apsolutističnu komandu skrive svoje meke, beskarakterne kičme. Zakleti sam neprijatelj svih naših kompromisa, bili oni paragrafirani ili samo u duši, — za to stojim danas mimo svih naših oficijelnih struja u literaturi i politici, mimo svih naših beletrističnih i političkih listova. Pogotovo u našoj literaturi nemam simpatija ni za koju stranu; dok sam temeljito obračunao sa starim smjerovima — stojim i prema »modernima« posvema, skrajnje skeptički. I sva ta oficijelna »moderna« u nas toliko je iznijela slabašnoga, neizrazitoga, kompromi-

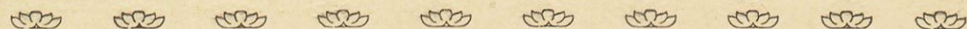

snoga, tako je djelovala literarno beskarakterno, nedostojno, neradikalno — da nikako, nikako ne mogu s njome simpatizovati. U nas se sasma zanemario onaj krasni princip, koji sam vidio n. pr. kod mladih Čeha konzekventno i krasno proveden: princip literarne karakternosti. Toga u naših mladih nema ni za lijek. Nema, jer su slabi, jer su vezani i svijesno i nesvijesno svakakvim tradicijama i vezama, jer su htjeli tajnim vratašcama ušuljati nekoliko naprednijih ideja. Baš time se modernoj stvari najvećma škodilo. Umjesto svijesnog, radikalnog, karakternog istupa mladih doživjeli smo svakakve kompromisne pokušaje počam od Mladosti do Života, vidjeli smo, kako i ponosni radikanci u krugu reakcionaraca savijaju kičme i nedostojno pred sebe turaju stare, samo da njihovim auktoritetom prikriju svoje skromne moderne idejice pred tim jadnim idolom, koji se zove: naša javnost. Pisalo se u novine starih; — nekoliko redaka nakon kakvog članka jednoga modernoga — najinfamnije grdi i napada urednik sve što je iole mladjea i naprednijega. I mladi ostaju suradnici takvih listova, primaju honorare iz ruku svojih beznačajnih protivnika, daju mirne duše sakatiti i mijenjati od njih svoje članke, daju se od njih najnepoštenije napadati i — još ih pozivlju i primaju u svoje listove i diče se pobjedom »svoje« misli! A sve u ime neke sloge, nekog umišljenog blagotvornog »zajedničkog« rada, koji neki sentimentalno a neki sasma praktično i realno po svome — tumače . . . To je ta literarna beskarakternost — rak-rana naše mlade generacije. Kako je sasma inače istupala češka moderna! Rado bih znao, dali bi se između svih tih vrijednih Machara, Krejčia, Šalda, Březina, Karáska, Neumanna, Prochazka, Sova i t. d. našao ma jedan, koji bi i najmanje sudjelovao kod kakvog jubileja jednog Vrchlickoga. Ne — tu je jaz, jaz principijelni, dva svijeta, koja žive za se, — tu nema oduševljenih oslava, u kojima sudjeluju *svi* bez razlike. A ipak je Vrchlický po svome radu i naprednom stanovištu prama našem Trnskomu po prilici ono, što je majestetični Misisipi prama našem pomno reguliranomu Medveščaku. Tako se shvaća i provadja literarna karakternost drugdje — al za to danas mladi Česi mogu da se smjelo mjere sa napretkom svojih francuskih i njemačkih drugova. Ako igdje — u Češkoj se sjajno razorilo ono krivo načelo o nuždi velikog složnog rada u malenih naroda. Al znam neke znakove, koji me tješe; bit će možda ipak vremenom nekih, najmladjih, koji će imati zdravi ponos i energiju, da sačuvaju svoj karakter, da se ne okaljaju kompromisnim radom u svakakvim reakcionarnim listovima, koji će bezobzirnim radikalizmom zastupati svoje ideje i braniti svoje nazore. I tu ne će biti ni onog krivog aristokratizma: ne reagovati na napadaje, pogotovo ako dodju sa strane zasadnih protivnika. Bit će žešćih ali i načelnijih polemika. Nit šutnje nit psovke već dostojno izjašnjivanje, ma pale i oštrije riječi. A to će biti početak nove, zdrave ere. Na političkom polju bilo je dosele ipak u tome smjeru utješnih pojava.

U prvoj mojoj zbirci bilo je mnogo protivnoga, nesredjenoga. Rekao sam prije,

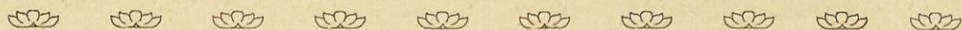
zašto. Ima toga i u ovoj zbirci, akoprem u manjoj mjeri. Moje su stvari vjerni odraz moga života. Malo je toga, što nije proživljeno, što je primljeno ili preinačeno. I za to nema one sredjenosti, onog jedinstva — baš kao ni u životu. Svaki ima svakakve momente. Tko hoće, naći će neke temeljne niti, koje se posvuda povlače. Ima i tu borbe, teških časova, ima kriza i zanosnih momenata. Ima toplih kucaja srca, ima i ciničnog smiješka. U životnoj simfoniji ima svakakvih glasova. Sanjam o velikoj harmoniji, koja će jednoć moćno zabruti nakon svih tih teških borba, konflikata i razrožnosti, u kojoj će se smiriti sve protivštine i tako nastati skladna cjelina, — umjetnost i život, nutrina i vanjština u jednom raskošnom punom akordu: umjetnički život i životna umjetnost.

O svom umjetničkom stvaranju — što da rekнем? — Predbacivalo mi se, da u mojim stvarima ima vrlo malo umjetničkoga elementa. — Možda — al neka mi ma tko točno odredi i definira te „umjetničke elemente“. Za mene je to sasma individualna stvar. Dapače: i ista pjesma čini na me najrazličnije dojmove, prema tomu u kakvoj sam duševnoj dispoziciji. Za to trebam dosta vremena dok mogu konačnim definitivnim raspoloženjem izreći svoj sud o kojoj beletrističnoj radnji.

Po svojoj naravi ne mogu da budem čisti l'art-pour-l'art-ista, — odviše sam tijesno i jako spojen sa cijelim životom, a da ne bih od njega primao utiske, a da ne bih bud toplim srcem bud šakom energično na nj reagovao. Živim i uživam u životnoj borbi — tek suptilnim, krhkim dušama prepuštam samovoljnu samoču, koja prekida sa svim vezama sa životom. — Artistički verbalizam jako sputava mnoge naše mlade ljude pa i mene; ali taj verbalizam sasma je prirodni, *prijelazni* pojav. Naš je današnji književni jezik silno još siromašan na jasnim, finim, niansiranim izrazima, koji su neophodno potrebni, da mlada istančana moderna duša savjesno i skladno traskribuje najskrovitije drhtaje svoje nutrine. Pa tu ne preostaje drugo no gomilanje izraza, epiteta i pridjeva, da se bar donekle natukne ono, što bi se moralo jednim zgodnim izrazom označiti. — Ne gubim se u prevelike fantazije, u tamnu simbolika ili dekadentsku mekoputnost — više kažem, nego prikazujem, kako je dobro primijetio jedan moj prijatelj. Tako je moje biće: u borbi odraslo, u borbi dozrijevalo — napokon, kad čovjek hoće da ide svojom stazom i novom stazom — uvijek je malim propovjednikom. A ne mora to da bude iskrena poza zanosnog borca i t. d. — Doći će nove, mlađe sile, koje će po iskrčenoj stazi ići sanjarskog pogleda, pognute glave — zaneseni samo za svoju umjetnost. Njima već nije potrebno čvrstih mišica.

Ne stidim se priznati, da sam se mijenjao, da sam se osobito u ovih posljednjih godina vrlo promijenio. Prošao sam mnoge faze. Al baš na tu mijenu, na tu nekonzekventnost sam ponosan, jer vjerujem, da je zdrava, valjana. Ta je mijena krasni dar mladosti — nitko nema prava, da u ime neke tobožnje značajnosti optužuje mladu dušu, ako ona zapušta i sruši svoje stare kumire, čim spozna, da su glineni i šuplji — i da onda traži nove vidike, mijenja svoje idejale i nazore.

Samo je u nas patološki, žalosni pojav, da mladi ljudi neko doba strašno viču za novotarijama, da sve osudjuju, ništa im nije po volji — a za nekoliko godina lijepo se umire i pokorno vraćaju pod jaram kakve stare, vrlo stare stranke ili dapače vlade. Ta natražna metamorfoza znak je, da sva ta prijašna revolucionarnost nije bila prirodna, iskrena, duboka, elementarna — bila je puka vanjska maska, djetinjsko capkanje, modno majmunisanje. Utvaram si — u koliko se poznajem — da u mene tako nije; odviše je u mene otpornog duha, a da bih se mogao smiriti s našim odnošajima. Taj otporni duh od mladosti je u mojoj krvi, proniknuo je posljednje tanke sveščice mojih mišica i nerva — provadjam ga dosljedno na svim linijama, u najmanjem i najvećem pitanju i životnom događaju — a spreman sam na svakakve žrtve. Ne bojim se nepritika — pretrpio sam već koješta, nijesam vezan kojekakvim tjelesnim vezama, ne tražim udobnosti, zadovoljavam se i s malim — bez tragične poze mučenika za svoje ideje, već tvrdoglavošću mužeka, koji ne će da izgubi poštovanje pred samim sobom.

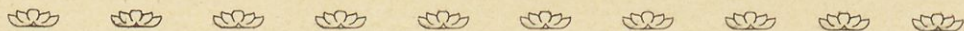
Ne ešofiram se ni malo za nacijonalizam. Nekada sam i ja pjevao u duhu „hrv. preporodnih ideja“ i „narodno-prosvjetnog rada“ zanosne davorije i druge gluposti. (Oh koliko sam ispisao papira!) I ta je doba prošla. Ne mrzim nacijonalne osebine ni svoga hrv. naroda ni naroda drugih — ali nema naroda na svijetu, koji bih mogao *u cjelini* ljubiti ili poštivati. Ne vidim u njegovu životu te homogenosti, kako se obično uzimlje. U svakom narodu našao sam simpatičnih i antipatičnih struja, pojava, ljudi. Vidim naprednije narode — pa ne mogu da se oduševljam za svoj narod, — ima odviše žalosnih pojava, koji su sve drugo, nego li dokazi nekog velikog kulturnog napretka ili dapače odabranosti naše nacijonalne skupine. Hrv. mi je narod blizak, jer sam tu u njemu rođen i odrastao, jer ga znadem i jer njegov jezik govorim. Patriotizam ne shvaćam kao neki slatki, zanosni rad za Majku Domovinu, kako se u nas obično frazira — to je za me teški, mukotrpn, pronicavi rad, dužno te gjenje, bez tračka nekog zanosnog idejalizma, otplaćivanje duga toj zemlji, koja me odgojila i bar nekako turnula u svijet. I ne ponosim se nimalo što sam Hrvat — za me je to teška kušnja, što sam članom tog naroda. Al drukčije ne može da bude — za to ću nastojati, da što savjesnije ispunim svoje dužnosti, kako ih ja shvaćam, u prvom redu uvijek ću biti ondje, gdje će se raditi za temeljna primitivna čovječanska prava. Kad vidim, kolika se energija danas sasama suvišno utrošuje u narodnosne prepirke, dok kod nas još nijesu riješena i provedena najprimitivnija čovječanska pitanja — mene hvata groza, pak mislim, da bi u prvom redu trebalo na tome polju uprijeti sve sile. Bljutavi šovinizam doveo nas je do tako apsurdnog i neutješivog položaja. Slobodno se može kao *čovjek* najsurovije griješiti — samo ako se čvrsto viče u slavu domovine — sve se oprašta. Ja ću kušati protivnim putem. A ne bojim se anatema, ne bojim se već i časnog imena »izdajice« uz tolike »rodoljube«, ne bojim se, da ću biti »frigan« — odviše vjerujem u svoju neslomivu energiju, u valjanost svojih načela, u korisni svoj patriotizam. I uvijek

mi pred očima uskršava uzvišeni lik velikog Multalula, taj granitni velební kolos, koji je znao u sebi u krasnu harmoniju sjediniti najveće protivštine: koji je proklinjao svoj narod, jer je želio njegovu sreću, koji je neumorno vršio čine kršćanske ljubavi, jer je bio nepomirljivi ateista, koji je u svojoj aristokratskoj pozi mogao samo diktatorski govoriti, jer je bio najveći demokrat svoga doba. I vidim Masaryka, Machara, Rusina Franka, Neumanna, Morrisa, Tolstoja . . .

Od svih pitanja, koja me zanimaju i muče, najglavnije mi je pitanje *seksuelno*. Za to se ono tako često javlja u mojim pjesmama. Ono mi je najjači, najprimarniji akord u velikom koralu, koji nazivljemo pitanjem vitalnim, pitanjem opstanka i održanja. Sreo sam se na tom putu s nerazrješivim zagonetkama, velikim disonancama — ali baš to me još većma draška, da prodrem do najfinijih trzaja sve-moćnog seksusa, da zavirim u sve nabore tog teškog kompliciranog zastora, koji najiskrenije, najbezobzirnije otkriva svu golotinju naše duše za časova svoje vlade. To je pitanje, koje se u nebrojenim oblicima javlja u produktima modernih duša — ono najdublje potresa impresijskim, niansiranim psihama modernog individua. I za to volim, tako volim Przybyszewskoga. Kao nitko umio je da uhvati i kondenzira svojim sugestivnim slogom u elementarne bujice najdublje i najprimarnije drhtaje velikog seksusa, kao nitko kušao je riješiti problem užasnog dualizma među seksusom i intelektom grandiozno koncipiranom fantazijom ili do krajnosti raščinjati užasnom analizom. A uz to je velik, uvijek tako velik — a opet dobar i blizak . . . Taj dualizam izazivlje nebrojene tragične konflikte; — dobre srednje dušice nekako se smire, obligatni kompromis se učini — pitanje ne muči i ako nije riješeno. Al one nemirne duše, kojima nije dosta (Borislavić!) da im je oko nosa dobro, koje hoće da shvate i tumače i ono, što vide među prsima, a što im je glavno (Falk) — koje s uživanjem kopaju po neizlječivim ranama svoje duše, a koje im je zadalo to veliko pitanje — te nemirne, velike, tragične duše očajno traže nove ceste, nove izlaze i mjesto žudjene harmonije propadaju, moraju propadati ili duševno ili tjelesno, jer su oni veliki »bahnbrecheri«, oni Mojsije, kojima nije dano, da udju u obećanu zemlju. Patološke pojave, certaini, koji su tek *nesimetrično* razviti, bogatiji, niansiraniji — baš za to i propadaju — al koji u svom patološkom kaosu kriju već zdrave zarotke silnih, razvitih, *simetrično* bogatih individualita (Totenmesse).

U tome pitanju za danas nema za me gotovo nikakvih norma. Mrzim brutalnu, nedelikatnu raskalašenost, mrzim svu tu farizejsku tajinstvenost i laž, mrzim ukočenu pruderiju i današnji pseudomoral, koji je taj najelementarniji životni momenat snizio do sramote, koji je dapače — pod uplivom kršćanskog, osobito katoličkog ludog asketizma — i samu ženu ponizio na niži stupanj od muža, kao biće zlo i nečisto, ženu — tu božansku majku i nositeljicu životnog zarotka! — Puštam svakome slobodu, da se nevezano mogu razviti nove, savršenije forme seksuelnoga odnošaja, — znam dobro, da će biti mnogo nepravda i zabluda, al se sjećam

one pobožne vjere Ellen Keyove (*Ženska čudorednost*) u konačnu pobjedu zdravih, prirodnih, harmoničnih principa. Mnogo laglje će se to pitanje riješiti, kad će se moderna žena postaviti na svoje noge, kad će sebi osvojiti posvemašnju neodvisnost i slobodu inicijative i rada, kad će bogato spremna i naobražena stupiti u životnu borbu — uz pravednost i princip slobode glavni razlog za me, što s najživljom simpatijom pozdravljam pokret ženske emancipacije. To je takodjer razlog, da se većom intenzivnošću bavim manifestacijama ženske psihe nego li muške. Imam pred njome najdublje poštovanje, njenim se pobjedama od sveg srca radujem.

Takav sam sada. Rekao sam iskreno u glavnom, što mi je bilo na srcu — i ne kajem se. Možda ću se za koju godinu promijeniti — ta mlad sam, još mnogo leži *pred* menom. Doći će mladji — naći će puteve bar nekako iskrčene — al ja ću uvijek nastojati, da ih razumijem, da im budem što bliži. Grozna mi je i sama pomisao, da bih mogao postati star po mislima — intelektualni petrefakt. Ne — jedno znadem: mijenjat ću se, al za me ne opstoji nikakvi natrag, nikakvi zastoj, — za mene postoje samo tri smjera: *napredovat, proširit, produbit.*

ZAGREB, u silvestrovoj noći 1899—1900.

Vladimir Jelovšek.

Für mich ist nur *der* ein Künstler, der nicht anders im Stande ist zu schaffen, als unter dem unerhörten Zwange einer sozusagen vulkanischen Eruption der Seele; nur *der*, bei dem sich alles, was im Gehirne entsteht, schon vorher in den warmen Tiefen des Unbewussten — wollen wir es nennen — glühend vorbereitet und lange, lange gesammelt hat, der nicht ein Wort, nicht eine Silbe schreibt, die nicht wie ein zuckendes, aus der Seele herausgerissenes Organ ist, mit Blut gefüllt, zum Ganzen strömend, heiss, tief und unheimlich, wie das Leben selbst.

— Nun, solche Künstler habe er doch wohl nie getroffen?

— Oh, doch, doch! aber nur unter den Verachteten, den Unbekannten, den Gehassten und Verachteten, die der Haute für Idioten erklärt.

— — — — — Da war einer, mein Schulkamerad; er war der schönste Mensch, der mir begegnet ist. Er war brutal und zart, fein und hart, er war Granit und Ebenholz, und immer schön. Ja, er hatte die grosse, grausame Liebe und die grosse Verachtung. — — —

Stanislav Przybyszewski: Homo sapiens (II. Unterwegs) 144.

UZ VLTAVU.

ŠLI smo skupa.

Sutjeli smo.

Bilo je kasno. Nad Pragom širila se noć. Zvijezde su hladno, sjajno svjetlucale na tamnom nebu. Kao oči zavidne, prokušane kokete. Iz daleka se miješahu kroz štropot kola i tramvaja veličanstveni, silni, potresni akordi Wagnerove „Götterdämmerung“. Bilo nam je čudno. Pogledasmo se nijemo. A kad smo prošli kroz sredovječnu, grotesknu »mostecku věž« Karlovog mosta — stresao sam se, kao da me dirnulo sablasno krilo velike noćne ptice. Kao da me dirnuo studeni dah Peruna na umoru ili kao da je zašuštjela

gusta brada silnoga Wotana . . .

Išli smo skupa. Sutjeli smo.

Prepuno srce ima tek mistični sjaj oka, ima suzu, imaneizmjereno nježni, mili trzaj usana — ali riječi nema. Ono šuti.

Pod nama je šušljela Vltava. Pripovijedala je o krvi, o pobjedničkim fanfarama, o sjaju kraljevske krune, o nepreglednom nizu sjajno oružanih podanika, o nebrat-skom boju, o barikadama zanosne mase, o jednoličnoj buci ustrajnog rada Sveti kipovi s obiju strana bacali su na nas ozbiljne sjene. Sjene polutamne, ne-jasne, — kao što su već u svemiru bez jasnih kontura gígantske sjene onih vije-kova, koji veličanstvenim krokom iščezavaju pred novim, velikim Suncem u tamnu, gluhu, vječitu noć Prošlosti . . . Pripovijedala je Vltava, da svaka kap njene vode znade i kamen izdupsti — — oh, a ona ima mnogo, mnogo, ustrajnih, radinih kapljica! . . .

— — Pod nama je šušljela Vltava. Gubila se tamo dalje u zakretu, a na njenoj površini titrahu u fantastičnim, uskim, nemirnim potezima refleksi svjetla iz gospod-skih mnogokatnica i radničkih komorica.

Išli smo skupa. Šutjeli smo. Valjda smo mislili na jug, onamo na onaj naš topli jug. Mislili smo valjda na ono more, koje je tiho, uvijek stoji, uvijek se jedno-lično, bahato širi u svakakvim bojama, a katkada se tek lijeno zaljulja. Pa ako se uzbuni, uzbuni se prežestoko, plane, udara očajnom snagom o tvrde litice — i ras-prši na njima svu svoju snagu.

A Vltava šumi pod nama i teče, teče, teče. Sve *dalje i dalje*.

Sjedosmo na kraju.

Gledala si dugo. Najednom ti se oko zaiskrilo bolnim i strašljivim sjajem, stresla si se nervozno, usne su drhtale. Oh, one mile, dobre, djetinjske usne.

Gubila si se u snove. Vidjela si more, naše južno more, kako se pjeni, kako se diže, kako se nadima potmulim žamorom i sve bliže i bliže baca zlokobne, zapjenjene, bjesomučne valove. Kao da nas hoće proždrijeti u svoj hladni, vječiti grob praznim, ciničnim grohotom.

Nervozno si zgrabila svoju desnicu i pogledala me širokom zaplašenom zjenicom. Kao košuta, kad čuje nedaleko praskanje lovčevog koraka.

— Idimo. Bojim se. Podjimo daleko, daleko . . .

— Za što?

— Bliža se . . . Strah me je . . .

Časak sam šutio. Pred nama je mirno tekla Vltava u jednoličnom šumu.

— Ostati ćemo. Ne ćemo bježati nikuda. Nit nebu pod oblake nit daleko od ljudi u samoću. Ostati ćemo na zemlji med njima. U svagdašnjoj borbi. Mišicama samosvjesnih parvenija izvojsiti ćemo si mjesto med patentiranim, patuljkastim »odabranicima«. Mi — dvije ponosne duše. A naše more: — oh, pusti ga, ono bijesni kao ludo dijete, koje udara tvrdoglavim bijesom po kamenu, što mu se svalio na nožicu i čestito ju pritisnuo . . . Neka bijesni, neka se buni, bar je izmjena nakon one duge, nesnosne tišine! . . .

Položio sam joj ruku na meku crnu kosu. Pogledala me je sretnim, toplim, prijateljskim okom, u kom se sjajilo veliko pouzdanje, neizmjerena sreća . . .

I zagledali smo se u Vltavu. Kako je mirno, veličanstveno tekla. Kao da je svaki valić šaptao velebnu Simfoniju ponosa i pouzdanja u svoju snagu.

I onda se digosmo, toplo si stisnusmo ruke i podjosmo tvrda koraka. Svaki svojim putem. Na usnama nam treptio nevini, djetinjski, samosvjesni smijeh neslo-mivog mladenačkog pouzdanja . . .

— Bila je kasna noć. Još su se čuli veličanstveni, silni, potresni akordi Wagnerove „Götterdämmerung“. Lebdjeli su nad Vltavom, nad hladnom površinom, na kojoj titrahu u fantastičnim, uskim, nemirnim potezima refleksi svjetla iz gospod-skih mnogokatnica i radničkih komorica. A tekla je mirno, snažno, veličanstveno. Kao da je svaki valić šaptao velebnu Simfoniju ponosa i pouzdanja u svoju snagu.

PRAG | 23. | XI. | 1898.

„Banovac“ br. 52. 1898.

SJEVERNJAK SE ČUDIO.

ŠLA si na drugoj strani ulice. Visoka, bljeda, majestetična. Sa suverenim bljeskom u velikom oku.

Ja sam stajao i gledao. Gledao Tebe. Vidio samo Tebe.

Išla si odmjerenim korakom. Sjevernjak je oštro duvao i igrao se obijesno Tvojom odjećom. Taj studeni dosadni zagrižljivi cinik — kako sa strašću obavlja svoje tanke prozirne ruke oko Tvog tijela, kako gurmanskim finim smiješkom zuji frivolni napjev chantanskog kankana.

Išla si odmjereno, majestetično. Gledao sam Tebe.

Vidio sam samo Tebe. Linije Tvoga tijela jednakim se ritmom pomicahu pri svakom koraku. Časom su učinile neobični kret, trznule se, podrhtavale, nadimale se i krivudale. Kao da dršću ritmom nijeme nervozne Simfonije požude. Pomutio mi se vid. Nešto planulo — krvavo, rastrgano, — oko Tebe treptio rujni intenzivni žar. Bilo mi je kao tigru, koji je već okusio toplo meso rijetke lovine. Srce je bijesno tuklo, prsti se grčili kao mačje pandže, dah hroptao.

Nešto plamsalo — krvavo, rujno, ispretrgano . . .

Opazila si me. U oku Ti se zaiskrila nevina, srdačna radost. Skrenula si k meni. Sa smiješkom djeteta, koje hrli u krilo svoje dobre dadilje.

Ono krvavo, rujno, ispretrgano nekud iščeznulo, kao vrući dah u studenoj, gustoj magli. Trznuh se. Srce je još nervozno tuklo. Oko je gledalo mirnim, sretnim sjajem. Bio sam opet veliko, dobro dijete.

— Zdravo, dragi prijatelju! — njen krepi melodiozni glas.

— Zdravo, Sonjo! — moj podrhtavajući glas.

Snažna, bijela ruka ispružila se energičnom kretnjom k meni i nekonvencijonalno potresla mojom.

— Hvala bogu, da sam Te srela! Znaš . . . i tako dalje, i tako dalje. Svagdašnja jeremijada, pa veseli smijeh, pa uzdah, pa šapat, pa strašno umne riječi . . .

Dvije dobre, sretno, djetinjske duše.

Sjevernjak je oštro duvao. Kao da zuji začudjeno pitanje blaziranog, bešćuvstvenog donjuana.

U NOVOM HRAMU.

I vjeruješ u me. Gledaš u mene okom, u kom se sjaji i ponos i pouzdanje.

Gledaš u me, — preko usana Ti kadikad prhne suvereni, gordi smiješak, kad čuješ krik i viku. Kriku i viku suhih i ugojenih vitezova sredovječne radodarne Kurtizane-Poezije.

Ti vjeruješ čvrsto u me. Za teških časova, kad sam očajavao nad mladenačkim svojim mukama: — — Ti si se tiho došuljala do mene. Kao prvi sunčani trak ranog proljeća. Došuljala si se tiho do mene, izravnala toplom, energičnom rukom prve duboke nabore mog čela. Uzela u ruke svoje vruću, nervoznu moju glavu

kao mlada majčica glavicu svog prvenčeta, kad mu tepa slatke nevine riječi veličajne, materinske ljubavi. Gledala si me dugo — oko mi je nemirno treptalo. I pritislula si dugi, topli cjelov na blijedo čelo. Cjelov bez strasti, bez tajnog spolnog nagona. Cjelov svemirske Vladarice, koja stvara nove Svijetove na ruševinama starih, koja zapaljuje čvrstom desnicom nova, topla, sjajna Sunca, kad se stara gase i ohladjuju . . .

Oko Tvoje glave treptjele nejasne modrušaste zrake fosfornog sjaja, — kao da nadzemaljske ruke pletu oko Tvoje glave mističnu svetačku aureolu.

U meni nešto raslo, dizalo se, razvijalo. Bilo je tako tajinstveno, tako toplo, — kao da se vječiti atomi u nascentnom stanju neobuzdanim afinitetom spajaju u novi, komplicirani, bajni spoj.

U ruci Ti čarobna kutijica, a u njoj zrnca tamjanova. Onog tamjana, koji se rijetko stvara — kao što i aloj cvate tek svakih sto godina.

Tvoj cjelov gorio mi je na čelu. Njegova tajinstvena toplina prostrujila mi cijelim tijelom. Očutio sam opet svoju snagu. Svježu, novu.

Primila si me za ruku i pokazala prstom u daljinu. Tamo se nešto nejasno, mistično ljeskalo u diferenciranom, blijedom svjetlu, kojemu se nije znalo za izvor.

I pošli smo skupa. Jedno uz drugo. Pod našim čvrstim korakom praskali stari štitovi, stare za'rdjale sulice, otupjele strijele, prhki mačevi. Pod nama stenjali u smrtnom hroptaju stari kumiri. Za nama bučila vika sredovječnih vitezova. Prazna, smiješna, glupa dreka.

Mi smo išli mirno i čvrsto. Došli smo do onog mjesta, koje se prije nejasno ljeskalo. Tamo je bio hram. Ušli smo u novi, otajstveni hram. Došli smo do oltara.

Na praznu, žarku žeravicu moje kadionice nabacila si zrnca tamjanova. Onog tamjana koji se rijetko stvara, — kao što i aloj cvate tek svakih sto godina.

Oltar se zavio u dim mirisnog tamjana. Ti si kleknula uz mene, i šaptala nevinim usnama poput djeteta molitvicu za me. O kako je Tvoje oko sjajilo iskrenom, dubokom, elementarnom prošnjom! A kroz dim od mirisnog tamjana gledaju na nas tajinstvenim okom novi Bogovi. U tom oku krije se novi, duboki, zagonetni sjaj. U čvrstim mišicama, jakim prsima i božanskim glavama krije se latentna snaga, koja će iz mutnog, pratvarnog kaosa sintetizovati nove Zvijezde, nove Svijetove s raskošnim životom grandiozne, neobuzdane Fantazije . . .

Vani se čuje prazna, smiješna, glupa dreka. Zanesenim okom gledah kroz dim od mirisnog tamjana te samosvijesne Kumire. A Ti si uz mene klečala i šaptala tako nevinom, tako neodoljivom pobožnošću molitvicu za me! . . .

Tvoj cjelov gorio mi je na čelu.

PRAG 29. XI. 1898.

„Svjetlo“ br. 1. 1899.

MOLITVA.

Já cynik! Bozi, chodit českým peklem
tak deset roků, při tom verše psát,
chtít to a to — a nechat v řevu vzteklém
se hlupáky a lotry napadat —
a vidět v životě tak hnus a špínu,
a cítit v životě tak přichuť blínu —
snad malheur to — však příznáš, drahý hochu,
že měl bych právo na cynismu trochu!

Ž. S. Machar: List („1893—1896“) 33.

EDNAKO, polako se vuku po nebu rastrgani bljedí oblačíci,
čas gušće se stisnu i zastru sunce, čas ono opet kroz njih
sjajno, veselo sije.

A sjever brije i šumi kroz golo drveće, kroz mrtve grane
mrtvački koral . . .

Mirno idem. Oko mene buka i krika radinih mišica
i dangubnih praznih glava.

Il je to Simfonija veličajnog napretka ljudstva
fin de siècle; —

il je zadnji, razuzdani, cinični hroptaj
izmoždene, stare hetere,

koja je pobjednom pozom
rafinirane, prokušane kokete
stala pred zrcalo sjajno

posljednjim, dugim, svjetlucavim pogledom umornog oka?! — —
Mirno idem. Oko mene buka i krika, smijeh i ozbiljni šapat.

Na leđjima skrštenim rukama idem naprijed, naprijed.

Misli se gone nekud daleko.

— — To sjajno, veselo sunce, — ti nemirni oblačíci! . . .

A oči besvjesno zure u ovu nemirnu masu . . .

I najednom spontaním tajnim ritmom
nemirne, prepune duše

s pritajenom čežnjom, dubokom tugom, djetinskom radošću —
počnu mi usnice šaptat

molitvu vruću . . .

Dovrših molitvu. Lakše mi bilo, Vedro sam opet gledô
 u ljudsku vrevu,
 kô u veliku, šaroliku, vječitu knjigu,
 kojoj ni ne možeš jasno razabrat
 crne, nemilosrdno crne, očajne rubove . . .
 — — I sjetih se jedne buke, bilo je jednoć, ko da se tek mi snilo.
 Oko mene bila buka dobrih, ponosnih, kukavnih ljudi.
 I ja sam se tiho vukô
 sasma po strani.
 Oh — bilo je lijepo, čovjek je badava uživô mir,
 jer je štedio druge.
 Al jednom, — oh jednom! — —
 Polako se vukli po nebu oblaci gusti;
 sunce tek sjajilo rijetko — —
 oh onda
 pristupih odlučno k onoj velikoj knjizi našeg života,
 i desnicom smjelom
 nacrtah u njoj veliki, snažni — upitnik . . .
 A dobre su dušice gledale;
 gnjev im je crvenim, pravednim žarom
 nadunuo tuste, buržoazne, pomno obrijane obraze, —
 i stentorskim glasom
 samosvijesnog, ponosnog, u dno duše uvredjenog pravednika,
 komu sitno popisanu, brižljivo čuvanu stranicu
 poprļjah takvom egzotičnom, revolucionarnom zagonetkom —
 zakliknuše na me anatemu;
 popratīše svoje psovke — da efekat bude veći —
 plebejskim pljuvanjem,
 ili i neparfimiranim blatom
 (— a blata ima, gdje mnogo se rokće —) — —
 i rijetkom slogom, koju još nikad ne stvoriše
 u pametnom ozbiljnom radu,
 zgrabiše malenog drznika mladog
 auktoritetskim šakama,
 i baciše velikom vikom
 kroz ponosna, velebna, prastara vrata svog grada . . .

— — — — —

. . . Ja sam se stresô . . . Iz sobice nedaleke
 zajeknu očajna disonanca s gusala, —
 a onda zvonjahu mili, slatki akordi tmurne melodije,
 koja sve više i više
 raste i raste do svemirske himne.

Preko usana mi prhnuo smiješak
 mirne pobjedne radosti.
 — — Sunce je sjalo punim trakom,
 sjevernjak svjež, moćno duvô kroz grane
 kao preludij pobjedničkog psalma — —
 i opet mi počese usnice šaptat
 molitvu vruću . . .

»Banovac« br. 18. 1899.

PRAG | 20. | XII. | 1898.

VER SACRUM.

I.

ROZ svježe, rano pramaljetno jutro stupam.
Noga mi već ne dršće svetim strahom prvog koraka plašnog;
poda mnom ne šušte čisti, bijeli ljiljani
neposkvrnjene slatke nevinosti
sa mističnim dahom opojne neplodnosti; —
nada mnom ne lebde pahuljasti, nježni oblačići
prvog pritajenog praskozorja,
kojima fine delikatne rubove
još nije ožarilo jakim, rumenim, razbludnim cjelovom
ono veliko, ono majestetično, ono svemirsko Sunce; —
po putu mi tiho ne cvrkuću ptičice male,
koje još nijesu zalepršale krilima
da skupe slamčice male
za prvo gnijezdo; —
uz mene ne šumi mali, bistri potočić gorski,
koji u svojoj samotnoj, brbljavoj srećici
ne sluti da tamo ga podalje čeka
željni zagrljaj rijeke,
i željnija struja riečine,
i ogromno, veličanstveno, razorno krilo
svjetskoga oceana — — —
Kroz svježe, rano pramaljetno jutro stupam.

Magle se pomalo dižu sa zemlje.
Ja punim, zdravim prsima udišem opojni zrak;
čvrstom nogom gazim po sočnom lišću
proljetnih biljka,

koje već k suncu dižu prkosne, požudne glavice
svojih cvjetova.
Svuda je mir.

Mir momenta, kada se velika Priroda sprema
na novi oplodni fenomen.
Ja mirno stupam.
Ruke mi zanosnom snagom se tište
na mlada prsa,
koja se šire samosviješću
i bijesnom, neukrotivom, nejasnom čežnjom.
Požudno upijam opojni zrak,
u kome kao da osjećam prve akorde
očajne igre miljuna peludnih zrnaca,
koja će u punom traku žarkoga sunca
titrati svoju Simfoniju požude elementarne
za onim skromnim, diskretnim, sramežljivim njuškama
tankijeh pestića,
što lagacko vire iz mirisne čaške šarnog cvjetka
ko ljepušna glavica mladjahne djeve na bijelom, tankovitom vratu,
sa sočnim, rumenim, tajno krivudastim usnama,
koje još nijesu zadrhtale
pod omamnim žarom debelih, strastvenih usna muža . . .
Čutim te prve akorde
vječite pjesme —
i ne znam
da li bih glavu oborio
i mišlju u prošlost zalutao
sa trpkim smiješkom — —
ili bih podigô glavu
i gledô ravno pred sebe . . .

Po modrušasto sivom nebu
protegô se prvi, snažni, purpurni sunčani trak,
i trza mi oko i jako se ljeska
u krupnoj, kristalnoj rosi.
Tamo daleko još nejasno drijemlje
gola, gusta šuma.
Za trakom će planuti trak, —
i nebo će najednom pjevati nijemi, velebni koral
novoga Uskrsnuća
kad sunce se digne sa ležaja noćnog — —
i prenut će snaga se prikriivena,
i šuma će prolisat tamnim lišćem, —
i tamo sred šume i mirnog, nesmućenog hlada
ustitrat će zeleno, tamno, duboko jezerce,

kad površje taknut će suhi zaostali listić
 il lagašni lahor — — —
 Ja gledam ravno pred sebe;
 ćutim prve akorde očajne igre miljuna peludnih zrnaca,
 kako mi ljuljavim taktom svoje melodije
 ritmično trzaju nerve istančane —
 al čvrstom nogom
 kroz svježe, rano pramaljetno jutro stupam.

PRAG | 22. | I. | 1899.

NA DAN TREĆEG OŽUJKA.

1894—1899.

ZA mene i trnje i cvijeće
i mnoga suza,
koju je sažaljno sakrila
dobra, velebna majčica Noć.
Nada mnom tmurno nebo,
gusti se oblaci gone —
zlokobni, teški,
s kapljama krupnim, s trzavim strjelama
koje časovito sijeknu nebom
da ostave dublji još mrak.
Tek katkad sunce —
al hladno i bešćutno.
A tamo naprijed
nekud se gubi uporni pogled
u nejasnu tamu.
Tek Ti uza me.
Doleprhneš tihano,
gledneš me veselim, sretnim okom, —
na usnama rujnim
svježi smiješak.
Crna kosa
u sjaju krvavog trenutnog bljeska
kovno se ljeskne — — —
Tamo daleko
netko, teško koraca.
Koraca, koraca,
polako, polako . . .
— — Obično zadnji koraci
nakon duge, mučne staze
polaki su, teški . . .
I onda se stane . . .
— — I ostat ću sam.
— — — — —

Polako turam ruku u Tvoju crnu kosu,
polako ju vučem iz nje;
zamišljeno dijelim u prame je tanke
i omatam oko prstiju svojih.

Kako šuška!
 Kao da šapuće tihu Simfoniju
 čiste, neposkrvnjene odanosti
 djevičanskog toplog srca,
 koju stidljive usne
 izreći ne mogu . . .

— — — — —
 . . . Možda i gromovi tutnje;
 možda je mir;
 možda u teškom, olovnom zraku
 zamire zadnji uzdah . . .
 O težak je zadnji uzdah
 nakon duge, mučne staze . .
 Težak je, dubok,
 i — zamre za vijek . . .
 — — Ja gledam Tebe,
 Tvoju crnu, sjajnu kosu,
 kako se smjelim krivudastim linijama
 blješti med prstima mojim . . .
 Tvoj nevini, sretni smiješak;
 te Tvoje mile, djetinske oči,
 a preko njih guste trepavice
 s nesmiljenim suzama
 gorkog iskustva . . .
 Za mnom i trnje i cvijeće;
 nada mnom oblaci gusti,
 i trzave strjele,
 i gromorni gromovi, — —
 a tamo naprijed
 nekud se gubi uporni pogled
 u nejasnu tamu . . .

— — — — —
 — — Ne, ne — Ti ostat moraš
 s tim nevinim smiješkom
 i djetinjskim pogledom —
 a suze, suze
 popit će moje žarke, drhćuće usne . . .
 Pa neka trzave strjele
 opsjaju nebo i zemlju: —
 Tebe ću vidjet,
 i bit će laglje
 koracat onamo
 u nejasnu tamu . . .

ONAJ DAN.

EDJELI smo u Tvojim sobici. U onoj maloj, prijatnoj, veseloj Jobici drugoga kata brjegovite ulice. Sjedjeli smo skupa sa divanu — jedno uz drugo. Vani je jako, uporno fićukala bura i zviždala tanko kroz telefonske žice. Mi dva — jedno uz drugo. Sa blaženim sjajem nevine sreće u djetinjskom oku.

Čitali smo Nietzschea. Kako misli o ženama i kako misli žena o njemu. Smješkali smo se — ah shvaćamo, shvaćamo!

Naslonio sam Ti polako glavu na rame. Polako — u bojazni, da Te ne uvrijedim. I čitali smo dalje — i smijali se. I sa sretnim smijehom glednuli se duboko, dugo. Tako srdačno, tako toplo.

Kopkala si prstićima po mojoj kosi . . .

— I svršismo čitanje. Bilo nam je toplo — a vani zvižda studena bura. Oh mi dva — skupa! Sto bura, što ljudi, što svijet! Mi. Mi!

— Imaš li me u istinu rado? Ja Te imam tako, tako rada!

Glednula si me tako iskreno, tako toplo.

— Ti znaš sama. Zar ne čutiš?! Oh Ti, Ti! . . . — šapćem a usne mi se grčevito krivudaju od sretne uzrujanosti.

— Ah, osjećam, al pitam, da opet i opet čujem. A rado, rado čujem! Ti zlatna dušica, Ti. Kako si dobar!

Ja tek imam sretan, tih smiješak. Zaklopih oči. Polako si me primila za bradu. I onda si mi pritisnula dugi, srdačni cjelov. Cjelov tako čist, tako sretan, tako veleban. Kakav je samo cjelov razvitih usana — a nevinih srdaca.

Otvorih oči. Pogledi nam se sretoše. Tvoje oči kao da su bile vlažne . . .

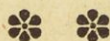
Naš prvi cjelov! Zarumenismo. I sakrih glavu u Tvoje grudi, I drugi i treći . . .

Zar smo zbilja sretni, zar možemo zbilja biti tako sretni?!

Vani uporno svira bura svoju nasilnu, ledenu melodiju. A u našim srcima romoni velebna Simfonija sklada i shvaćanja. Dva akorda, koji se šire, ojačaju, plaču i smiju, — lijetaju preko litica i ponora — i napokon se nadju, sliju, ujedine u melodioznu harmoniju, koja dršće i uzdahom iskušane nutrine i treperi kucajem djetinjskog, nevinog srca. A lijeta visoko, hvata se čistih, neposkrvnjenih sfera. Lijeta visoko, tamo daleko u nedohitne visine, gdje iščezava sve zemaljsko. Tamo bar joj ne može ni jeka zamrjeti . . . Tamo se krili lako, nečujno — pobjedonosno . . .

Sto bura, što ljudi, što svijet! Mi dva. Mi!

I četvrti i peti i šesti — — —

CJELOV.

JEDJELI su jedno uz drugo. Na mekom divanu. Ona mu ovinula ruku oko vrata i čeprkala prstićima po njegovoj mekoj, dugoj kosi. On ju obuhvatio oko pasa i položio ruku na malena diskretna prsa.

Usne im se krivudale od silne čežnje za dugim, dugim, plamenim cjelovom. U oku se iskrio sjaj beskonačne ljubavne serće.

Ona ga pogledala i — poniknula očima.

Neka tudja, tajinstvena, tmurna nijansa kao da je zatomila njezin sjajni, sretni pogled. Kao tanko, prozirno velo tuge prije no što se rodi suza. Suza jedina teška, dugo svladavana.

Trznula se — i opet ga ravno pogledala. Kao da se sama hoće ojunačiti na sjaju njegovog oka. Prstići su se umirili. Neka teška, jaka sumornost — kao da se ogromni teret spušta na njena ramena — polako joj savijala tijelo i omlohavila svaku mišicu. I donja usna nekaako se umorno, bez snage ovjesila.

On je instinktivno ćutio svojim silno napetim, istančanim nervima, da se u njenoj duši zbiva nešto velika, nešto sudbonosna.

Privukao ju jače k sebi, upornije ju gledao, usne mu upravo gorjele za poljupcem. Približavao se usijanim usnama njenom licu. Ona ga nekako tudje pogledala. Al pustila se. U času, kad joj je htio svom snagom pritisnuti cjelov na rumene usne — prhnuo je preko njih sumoran smiješak. Polako se odvrnula.

— Pusti me . . .

On ju presenećeno pogledao. Kao da je i malo zadrhtao pod prvim trzajem nekog nedokučivog, dalekog straha.

— Reci, reci, ljubiš li me zbilja jako, jako?

— Oh, ta rekoh ti. Ti si moja, moja, moja!

— Ali koja? . . . — Donja joj usna malo zadrhtnula.

On je oborio glavu. Slutio je to pitanje. Odgovorio je tiho, bolno:

— Ne prva . . .

Ona je samo ukočeno gledala u daljinu. Bila je mirna, — samo u kutu usana, kao da se na čas usjekla bolna crta.

— Ah da, već si mi to jednoć pisao. Onda još, dok smo bili dobri, iskreni prijatelji. I ona kao da se časovito stresla.

— Ti drhćeš . . . Tebi je žao što nisi prva? — —

— Ne ne ne — odgovorila je brzo, s nekom čudnom žurbom. — Nije, nije. Nijesam ljubomorna. Znam — kako je — — u svijetu — — —

Posljednje je izgovorila polako, otegnuto. Pauza.

Jače se uza nj privinula. Dah im se miješao. Puni, vrući dah rasplamćenih nutritina. Nutrina mladenačkih, svježih, snažnih tjelesa.

— Al daj, daj — govorila je hrlo, u nervoznom zanosu — reci, kako je to bilo, — sve, sve . . . Hoću da znam, da znam. Nijesam sentimentalna — ne plačem nad skršenim ljljanima. I skršeni — još miriše. Govori, govori. Hoću da znam sve, sve, sve!

On je časak šutio. Nekako očajno ju je privinuo. Tijelo kao da mu se svijalo od boli. Prošlost — prošlost!

Polako, drhtavo, pa sve burnije joj pričao.

— — — ta ljubav je trajala nekoliko mjeseci. Ljubav? Ne — ne vjerujem. To je bila tek strast, tek prvi poriv dovršene puberte, — koja je pod sentimentalnom, nježnom koprenom koraknula prvi put u svijet . . . Mislio sam, da je ljubav. Cjelovi naši bili su sve topliji, — tjelesa nam se sve većma privijavahu. Napokon — opaziše. Otjeraše ju — ta prostu sluškinju, kako govorahu. Time je samo moja čežnja za njom porasla. Sastajismo se svaki dan. Nesmetani. Sami. Dva mlada, žarka bića. Pa — došlo je. Neumoljivo. A tako sam se prije junačio svojom jakošću, svojom nevinošću, koja gospoduje, obuzdava strast! Ha ha ha — i on se nasmije cinično — i ja, ja, razumiješ, ja sam pao. Da ja. Jer ona, nevina, mlada, — onaj nerascvali pupoljak, one djevičanske grudi, ona alabastrna put, — cijelo to netaknuto biće, pred kim sam imao naivno, sveto poštovanje — ah, ono je već prije bilo oskrvnjeno. Bilo je već palo. A ja, muž, izgubio sam u pobožnoj, himničnoj trzavici svoju nevinost — u poskrvnjenom zagrljaju! Pa da se iz sveg grla ne smijem? Što?!

Hrapavo, resko se nasmijao. Bio je u tom glasu neki neobični, cinični, očajni prizvuk.

— I sve se naskoro raspalo . . . Kako se i moralo. Prvi poriv se upokojio. Ta poljepšana, idejalizovana strast — smirila se. To ti je kao vlak. Na ishodnoj stanici teško se počne gibati, kao da ga nevidljive veze oplicu, poslije sve brže i brže juri i mine omanje postaje, dok opet polakim, mirnim tempom ulazi u svoj cilj . . .

Prestao je pod širokim, bolnim njenim pogledom.

— Pojmim te. Hvala ti — bio si iskren. Ne zamjeravam ti ništa. Jedno mi još reci: jesam li ti više no ona, nego sve dosadašnje, — ljubiš li me jako, duboko, od sveg srca?

Glas je mirno, ozbiljno zvučio. A opet kao da je pod konac malko podrhtavao . . .

— Da, kao još nikomu — odgovori on odlučno. Onog prizvuka sasma nestalo. Htio ju je opet privinuti k sebi. Ona se izvinula.

— Čekaj. Bio si mi iskren. Iskren — a da od mene nijesi tražio nikakvih garancija. Govorio si, kao da čvrsto vjeruješ u me. Tako čvrsto si vjerovao u moju ljubav, da se nijesi ni za tren pobjao za nju — ma i izrekao cijelu istinu. I ja sam ti dužna odgovor. Bit ću iskrena. Hoću li se ja prevariti u svojoj vjeri?

On ju je nijemo gledao.

— Vidjet ću. Hoću da budemo na čistu. I ja sam ti već pisala o svojoj ljubavi (— nevina ljubakanja nije vrijedno da spominjem —). Eduard bio mi je sve. Nijesam ni na što mislila osim na njega. Nešto me silna vuklo k njemu. Nakon prvog cjelova pobjegoh i gorko plakah u tavanjskoj sobici. Poslije — vidjevasmo se češće . . .

On je složio glavu medju ruke i nepomično slušao. Glava mu je bila tako prazna, tako prazna. A opet tako teška, tako teška — —

— Tvoje su se usne već krivudale u plamnim cjelovima . . . I moje . . . S Eduardom se vidjevah češće. Jednoć sam morala u bližnje selo. Na povratku pljuštavica. U susret mi dodje — on. Reče da podjemo u bližnju ljetnu sušu. Bit će bolje. Tamo ćemo čekat, dok pljusak mine. U mom srcu bilo je tako čudno. I daleka sreća i daleki neki neopredijeljeni strah. Usne su mi gorjele — cjelivismo se sve jače i jače. Oh ta slast! Pljusak je dugo trajao. Predugo. I na nas je nadošlo — neumoljivo. Ljubav se zadovoljila. Pala sam — u zanosnoj, iskrenoj, snažnoj ljubavi. Upravo sam ćutjela, da moram žrtvovati najveće, najteže, najsvetije. Oh ta žrtva činila mi se tako veličajna, tako sjajno ožarena bljeskom svetačke aureole!

Govorila je sve brže. On kao da je ruke jače stisnuo na lice, na oči.

— Dala sam sve. Naskoro nakon toga me ostavio. Bio je preiskusan — a opet se premalo još naužio života, kako mi poslije reče, a da bi se tako mlad vezao. Nešto ogromnoga se srušilo, štropoštalo u mojoj nutrini grobnom jekom. Proklinjati ga teatralnom pozom? Ah! — — Vremenom sam se snašla. Krepko sam sama išla dalje. U svijet. Za kruhom — svojim mišicama. I onda se sretih s tobom . . . S tobom, s tobom . . .

Glas joj zamirao. Bilo je u njemu silne boli, silne sreće.

— S tobom, koga ljubim neizmjereno. Sve ono bila je tek neka čudna, ne-svijasna mješavina, — ovo je tek prava, duboka, svijasna ljubav.

Prekinula se. Polako je položila ruku na njegovu glavu. Drhtala je nervozno.

— A ti? — pitala je muklo, bezvučno. — A ti, što ti? — — — Pauza.

On je polako dizao glavu. Lice mu se tako čudno, tako čudno vedrilo. Bilo je u njegovom oku nešto daleka, — a opet nešto topla, nešto tako neposredna. Tek i sjaj — kao od suze. Od suze, koja se roni na grob, duboki crni grob — al u kojoj se već cackle prvi ružični traci novoga praskozorja. A nakon tog praskozorja dolazi rumena zora, dolazi veliki, svečani dan Sabat!

Primio je objim rukama njenu glavu. Izrekao je tri izreke, pune elementarne simfonične sreće:

— Jednaki smo. Praštajmo. Ta tako se ljubimo! — — —

U njenom se oku zaiskrila radost, koja još nikada dosele nije potresla njenom nutrinom. Ta radost bila je veličajna. On je polako privukao njenu glavu. Ona ga burno ogrčila, položila mu glavu na grudi — i usne im splinule u cjelov, dugi, plamni, srdačni cjelov. I taj cjelov oskvrnjenih usana bio je topliji, bio je sretniji, bio je veličanstveniji od onog naivnog, drhtavog dodira netaknutih, bezgrješnih ustašca.

Bio je cjelov razvitih, oskvrnjenih usana — velikih, ojačanih, harmoničnih duša.

ZAGREB | 30. | III. | 1899.

Prvi majnik (Rdeči prapor) 1. | V. | 1899

II Lavoro 1. | V. | 1899.

NA PRVI MAJ.

ONOSOM gledam vam povorku dugu,
kako se dostojanstveno giblje
tamo u veselu prirodu vedru.
U oku vam sjaje i ponos i snaga
i samosvijest — —
ta vaš je dan,
vaš svečani, jedini dan,
kad crveni karanfilj na grud pribadate,
i zanosom čistim, elementarnim
stupate krepko u povorci dugoj,
sa naivnom srećom u grudima svojim,
sa srdačnom, velikom nadom,
koja vam čarobne, zlatne sanke
smionu šara
ah — tamo daleko u maglama gustim
Budućnosti . . .
Ja stojim postrance i gledam Vas dugo.
Srce mi raste pod pogledom vašim
ah tako toplim, ah tako sretnim . . .
Al ne mogu s vama — —
Tu stojim, sam — i dok vas gledam
najednom se usjeknu okolo usna
nekakve crte . . .
I djavolski glas u meni se grohotom ruga
i vašoj sreći i vašoj nadi i ponosu vašem —
svemu i svemu — —
a vi ste već korakom snažnim
u tvrdoj vjeri
onamo daleko poodmakli . . .
I ostadoh sam sa bolju u srcu
a posmjehom na usnama . . .
Pa tako je bilo . . .

Životna me struja kô školjku
 izbacila;
 i dodjoše nježne ruke
 i čarobnim pijevom
 otvoriše školjku,
 i prstima tankim
 zgrabiše jedino, maleno, skromno, biserno zrnce
 i turnuše slatkim ga smiješkom
 u žestoki ocat.
 Al biserno zrnce
 nije se u njem rastopilo —
 prkosno samo se njega
 napilo čvrsto — — —
 Iz daleka do mene zvuci se krile
 žarke, poletne himne vaše,
 koja ko rumenim žarom na crnome horizontu
 šara sudbónosne, razorne str'jele
 za tuste, bezbrižne duše —
 a vama sreću.
 U mojoj nutrini ozvanjaju zvuci njeni
 al — nemam zanosa vašeg,
 da samosvijesno ritmično pijevam
 velike njene riječi . . .
 (Te gorke, cinične crte
 oko usana! . . .)
 I čujem veseli hihot
 ženskih glasova,
 i vidim družice vaše
 kako se napirlitane
 koč i boče u proljetnom novom odijelu
 i savjesno imitiraju
 bljutave, konvencijonalne kretnje
 bogate fabrikantke — — —
 (Ah te gorke, cinične crte
 oko usana —
 zar da se trzajem žučnim
 dublje ne usjeknu?! — —)

PRAG, | 1. | V. | 1899.

VER SACRUM.

27. VI. — 17. V. 1899.

II.

SVETO jutro novoga Pramaljeća

ti si izišla čvrstim, samosvjesnim korakom iz svoga čarobnog dvora;
u oku ti plamen okrutnog ponosa, neuprosne tiranske odluke — —
Nestalo blagoga smiješka, koji ti tihom srećom krivudao rujne usnice mlade;
nestalo toploga sjaja iz milih očiju tvojih,
koj je u čarobne sanke nekad uljuljao mladjahno srce moje — —
nestalo svega — — —

Ti korakom muškaračkim čvrsto i tvrdo stupaš u sveto pramaljetno jutro,
i mišicom snažnom režeš grane, u kojima bujni sokovi proljetni pište,
i nemilosrdno se bližaš k meni, koji u djetinskoj, čistoj goloti
zanosnim okom tebi se divim, tebi se klanjam kô boštvu čarobnom svomu,
kome sam šaptô usnama žarkim rumeno ožarene ditirambe,
kako ih nijemim, uzvišenim ritmom zanosno pjeva veleбно Sunce
u osvitku dana svojoj Zemlji . . .

Ti nemaš već za me oka, koje bi shvaćanjem tajnim uronilo dugo u moje; —
ti ne vidiš kako usna raspucana, krvava, rujna
drhćući nijemo priča sve strastvene martirske patnje bujne mladosti neutišane,
koja za dugih besnenih noći nijemim bijesom vruću glavu u jastuke tura,
i u njih očajne suze suši . . .

Ti nemaš za me oka, ti ne vidiš zdrave, snažne mišice moje,
kako se napinju raskošnom, neoslabljenom snagom svježine mladenačke, —
kako dršću, kako se stežu, kako se nadimlju bolno
nemirnim ritmom očajne čežnje, da s tobom u silni zagrljaj splinu,
i bezmjernom srećom se trzaju najelementarnijim, najapsolutnijim svojim akordom
velike životne Simfonije — —

ti nemaš dubokog već oka za me, koje sve shvaća, koje se širi od sreće
u nijemoj, intimnoj simpatiji, koja se podaje, koja sve daje zanosnim žarom
na oltar Boginje vječne — — —

Ti korakom muškaračkim čvrsto i tvrdo stupaš u svetom pramaljetnom jutru,
i gnjevnim okom se bližaš k meni — u ruci sa šibikom pružnom.

Oplela si me njome strastvenim, razbludnim žarom;
s uživanjem gledala rujne pjege, koje si crtala udarcim' njenim
po bijeloj, sniježnoj puti snažnoga, mladog mog tijela.
Ja sam stajao mirno, tek mišica trznula bolno se koja,
pod majstorskim udarcem nemilosrdne desnice tvoje.

Stisnô sam usne — a oko, oko je planulo krvavim otajnim žarom
 kô da se u njem odrazuje
 najsjajinja, razarajuća, osvetna, nebeska strjela . . .
 U najjačem zamahu svrnula pogled si u moje oči —
 i desna ti klonula; — —
 oborila pogled si smeteno — tijelo kao lagašno da ti je drhtnulo.
 Ja sam pristupio k tebi, pogleda nestalo moga,
 uzeš ti šibiku bujnu, slomih je na komade,
 bacih je pred noge tvoje —: hvala! — rekoh ti glasno; — —
 i korakom čvrstim kô špartanski mladić za slavnijeh dana svojega grada,
 kad mu je domaća šiba bičevala mladjahno tijelo,
 da snažno i lako podnese i najteže udarce diljem života: —
 tako sam i ja — ostavljajuć tebe za vijek, bez osvrta, pogleda svoga —
 koraco sa gigantskom jakošću, vebnim mirom i samosvjesnim ciničnim
 smješkom
 u sveto jutro novoga Pramaljeća.

PRAG | 1. | V. | 1899.

Almanach Moderní Revue MCM.

Ova je pjesma takodjer bila poslana uredništvu slov. kler. ilustranog lista „Dom in Svet“. Dotični list bio je tako izvanredno nonšalantan, pa mi je iskazao to nezasluženo poštovanje, da me je u epohalnom članku „Dekadentizam“ (br. 13. i 14.) od nekoga popića E. L. — razumije se objektivno i temeljito — uporedo osudio s Čehom K. Egorom i — genij:lnim Poljakom Przybyszewskim. Da mu se bar nekako odužim, što me je smjestio u tako odlično društvo, poslao sam mu ovu pjesmu u znak duboke zahvalnosti. Uredništvo je pjesmu tiskalo na koricama (br. 16 1899), uz ove brižne ošinske riječi: „Ker ne moremo v listu objavljati hrvaških proizvodov, bodi prostora tu spevu, ki nam ga je poslal g. Vladimir Jelovšek *Iz druge knjige „SIMFONIJA“* (slijedi pjesma, — onda opet epilog.) Gospod Vladimir Jelovšek nam je nekoliko znan kot pesnik „Simfonij“, o katerih smo kratko že govorili. Obeta se nam torej II. zvezek „Simfonij“. V I. zvezku se je pokazal skrajnjega simbolista; težko, da bi krenil sedaj na drugo pot, čeprav mu je kritika svetovala. In to mu dobrohotno zopet svetujemo tudi mi, zakaj v takih proizvodih, kakršen je tu natisnjeni, ni več poezija, temveč sanjarija, ki ima najčudnejše stvari za istinite in pri živčno-bolnih osebah rada zaide s poti sramežljivosti“. Hočete li večeg marazma i umjetničke perversnosti? Preostaje mi još dodati, da je sl. uredništvo ispustilo 23., 24. i 25. stih a umjesto toga uvrstilo djevičansku opašćicu: „Ni nam srce dalo, da bi bili natisnili ves ta fizijološki essay našega pesnika, kateremu pa tu zvene „najelementarniji, najapsolutniji“ akordi velike životne SIMFONIJE“, — i da je poznatom popovskom lojalnošću *biustveno* promijenilo 2 mjesta, a da to nije ni ispričalo niti mi prije tiskanja javilo. —

U TEŠKIM ČASOVIMA.

*Zbogom! — Ako me iole poznaješ —
pojmit ćeš, što to znači! —*

Netko : 27. | IV. | 1899

VE uzalud, sve uzalud . . .

*I zadnji trunak nade u kalnom valu gine
ško dalje, dalje teče — i pljušti i žamori
vjekovit napjev grozni, koj ušima mi šumi
od onog prvog časa, kad neizmjernom bolju
oćutih prvi kucaj nemirnog srca svoga . . .
Sve uzalud . . .*

*Kolikogod sam dizô ponosno mladu glavu,
i samosv'jesno gledô u plavetna nebesa,
i mišice napinjô u prkosnome boju
za srećom i blaženstvom — —
i trenutačno klicô od pobjedne radosti
i sretan bio, sretan u mladenačkoj snazi —
a u tren "sve se muklo štropoštalo u bezdan
sa onom groznom jekom, kroz koju resko titra
očajni grohot sm'jeha bez utjehe, bez nade . . .
Oh preteško je gledat u nepovrat gdje pada
šareni zlatni kulež od žednijeh usana,
što dirnuše već trenom napitak slatki, r'jetki,
i od njeg zadrhtaše požudom mladenačkom . . .
Pa tako bilo vazda.*

Sve uzalud, sve uzalud . . .

*Od boli mi se meso uz kosti steže, trza,
i oko bolno trepti,*

*i usne drhću, drhću, ko s tajnog, teškog plača,
koj srce u nutrini grčevito sapinje
bez uzdaha, bez suze.*

*Dosele vazda hlabro sa heroizmom suježe
mladosti pune nade
visoko dizah glavu, visoko štit istakoh,
na kome čvrstom rukom urezah geslo svoje; —
i ponositom srčbom i plemenitim sjajem
u mladenačkom oku
istupih vazda krepko na sudbonosni turnir,
u kome — znadoh dobro — da ipak podleć moram,
al skupo vazda c'jenih tu rusu svoju glavu, —
i zadovoljnim sm'ješkom sam sám si vezô rane — —
i naskoro sam opet visoko štit istakô
desnicom krepkom, smjelom.*

Al sad mi snaga klesa.

*Polakim krokom idem sa očajnog turnira,
u kome opet jadno podlagoh jačoj sili — —
A takvom veljom nadom, ko dosele još nikad —
istupih smjelo u boj;
ko dosele još nikad u pobjedu vjerovah,
ko dosele još nikad u budućnost sam gledô
sa podjedničkim mirom
triumfatora!*

*Oh tako sam vjerovo u svoju skromnu sreću
da ipak će mi jednom ogranut u svom sjaju — —
Sve uzalud, sve uzalud . . .*

*Polakim krokom idem sa očajnog turnira;
u mojim kretnjam' ima još prkosnog ponosa,
još tupim okom ne ću da tražim jednu stazu
pogaženoga crva; —
još ne ću da si šaram na sudbonosnu st'jenu
svoj „mene, tekel, fares“; — —
al rana peče, peče — oh ovaj put je dobro
zahvatila to srce — to srce vrelo, mlado,
to srce puno nade i sanja šarenijeh . . .*

*Polakim krokom idem;
na usnam' katkad drhtne ko cinični smiješak — —
Ah, tako usne trepte kad u nutrini drhće
ranjeno mlado srce, bez utjehe, bez nade,
bez vjere u budućnost, u pobjedu, u sreću, —
ranjeno mlado srce
što tajno, tajno sluti,
da doskora će rane posljednji put krvarit
i dokrvarit, —
i da je borba smjela, i da je nada šarna,
i da je prkos krasni i mladenačka vjera
i heroizam jaki zanešene mladosti: — —
oh da je sve to skuća bravurna tragedija*

s početkom, rastom, vrškom i — žalosnim svršetkom,
i da sa grandioznim smijehom Satan pjeva
nad mrtvim srcem refren tragičnog epiloga:
sve uzalud, sve uzalud, — —
i divna tragedija, sa ponosnim koturnom
i heroičnom maskom i junačkim ritmom
svoj konac imat mora!

PRAG/11./V./1899.

SLAVLJE POVRATKA.

Und siehst du nicht auf meiner Stirn
Das blutige Mal, den roten Streif?
Er drückte weh und wund mein Hirn,
Und ich zerbrach den Kettenreif.

Des frommen Spieles ward ich müd;
Aus meinem Herzen bricht ein Schrei:
Es wogt die Nacht — die Lippe glüht, —
Und aller Bande bin ich frei!

Clara Müller: Mit roten Kressen, 9.

Oh Ti, Ti jedini, smijem li se opet
vratiti? Smijem li?!

Netko: 17.V. | 1889.

ILO je doba — doba groze i očaja. I onda, napokon: — —
Ti si se vratila!

Vratila si se opet u naručaj moj, ovjesila si se opet oko
mog vrata i u dugom, dugom, besvijesnom cjelovu izmiješala
svoje plamne usne s mojima!

To bilo slavlje, velebno, raskošno slavlje, kako ga je samo
u svojoj naivnoj rafiniranosti do dna okusila zanosna duša po-
ganskog mladića, poganske djevice.

Ti, Ti — opet moja, opet moja!

— — Oh strašan je bio taj san. Ti si htjela otići daleko, daleko — htjela
si zapustiti naše toplo, velebno sunce, naš raskošni vrtić, u kome smo tako sretni
šaputali u zagrljaju, — htjela si zaboraviti naše cjelove i tvrdim korakom otići —
otići daleko, u hladni, obični, dosadni svijet, u tu svagdašnju nisku mizeriju fili-
starštine, koja po danu tek misli na hljeb a u noći brutalno cjeliva kupljene, hladne
usne . . .

Zaboravila si svoje velike ideje, svoje krasne osnove — htjela si odbaciti i me-
ne pa otići u svijet kao privjesak biću, koje Ti može dati tek svagdašnju tucetovu
sréću.

Oh strašan je bio taj san! . . . Naša su srca krvarjela . . . Tvoja hladna,
kruta vanjština sakrivala je bezmjerne boli, — ah a moje se srce stezalo, kidalo,

lamalo, — nutrina mi podrhtavala od pritajenog jecaja, a usne se trzale očajnim, ciničnim smiješkom.

Taj grandiozni misterij naše velike, slavne Ljubavi, naše duboke, krasne Simpatije morao nam je tek staviti na naš sretni put ogromni balvan nesporazumka — da se konačno nadjemo u nadzemaljskom, svesilnom zagrljaju vječite Harmonije . . .

— -- Ti si se vratila. Vratila se ponosna kraljica svomu mladomu kralju. Sjedio je sam u svojoj siromašnoj sobici, kamo se uvijek zavlačio, kad mu je prevelika sreća ili prevelika bol kidala srce. Sjedio je u gustom, očajnom mraku za beznadne tišine. Tek mu se kadikad stresla ramena i on tiho šaputao: konac, konac . . . A onda je sarkastično zagrohotao, da su stoljetne paučine oko djedovskih portreta zatreptale. Oh ti snažni, veseli, samosvijesni djedovi! koji su mu namrli jako, zdravo tijelo, veliko, plameno srce, koje izgara od čežnje za srećom, za besvijesnom, neizmjernom srećom duboke, bezobzirne, vrhunaravne Ljubavi, koja sve — sve žrtvuje u najapsolutnijem zanosu. A koji mu nijesu namrli one odlučnosti, one bezobzirne snage, kojom su oni gazili mrtva trupla svojih kmetova, plijenili bogate putnike, izvojštili slavne pobjede, slavodobitno koracali u turniru i trubadurskom bravurom cjelivali raskošna usta plemenitih gospodja. A njihov posljednji potomak s jakim mišicama, plamenim srcem, istančanim nervima, koji nemirno ustiraju pod novim, neobičnim vibracijama svjetlovnih i zvukovnih senzacija — očajno je požudnim usnama šaputao molitve i kričao kletve u grandioznom paroksizmu neutišane čežnje — za Tobom, za Tvojim velikim, dobrim okom košute, za Tvojim rujnim krivudastim usnama Astarte i Majke Marije, za Tvojim diskretnim prsima nevinosti — — za Tobom, o velebna kraljice, koja si majestetičnim korakom ušla u velebnu njegovu samoću, da mu budeš inkarnacija njegovih raskošnih sanja, da mu budeš dobrom majkom i aromatičnom zanosnom ljubovcom, — a koja si u nesvijesnom trenutku odrinula od svojih prsiju odanu njegovu glavu i pustila ga opet u samoći, u tupoj, praznoj samoći — sama — sama — —

I on je sjedio sam, nemoćan, satrt — a njeova bol bila je kao ogromni val svemirskoga mora, koje pljušti u vječnosti bez početka i konca, bez medje i obale — u svemirskoj studeni, kroz koju blijedim, ciničnim zrakama sjaje sunce i u njemu se nemirno odrazuje.

A opet — u tom moru, duboko u dubini, kao da se nejasnim, nesigurnim, fosfornim sjajem blještala treptava iskra — nesigurna i nemirna, a opet vječna i neuništiva u svome mističnome sjaju. On se još nadao u Tvoj povratak.

I kad je on najočajnije krvavim, grozničavim očima zurio u praznu tamu svoje odaje, kad mu je svaka žilica treptjela od fizične boli, besanice i uzrujanosti, a u glavi šumjela orgiastična rapsodija, koja je u nemirnom, ispretrganom ritmu pratila polagani njegov korak k velikom Nihilu: onda je najednom čuo pred vratima šuštanje odjeće, ona su se široko zazibala u svojim osima — i ona, njegova velebna kraljica, stajala je u svem sjaju pred njime!

— — I Ti si se vratila k meni, moja vladarko, još krasnija, još velebnija, još sjajnija u svome božanskom veličanstvu — —

Tvoj puni, raskošni sjaj ispunio je u širokom valu i zadnji kutić moje tamne, očajne, samotne odaje — —

Tvoj veseli, metalni poklik, kojim si kriknula moje ime, uzdrmao je svojom svježom, elementarnom radošću stare slike mojih ponosnih djedove — —

a ja, ja sam skočio sa svoga prijestolja, — bijesnom, razbludnom, himničnom srećom sam Te zagrlio, naše sfere su se izmiješale, prelamale, prodirale i srazile u vrućem, strastvenom, požudnom komešanju, — krv nam je prepunim, gustim

nabrekli kucajima kolala žilama kao bijesni gorski potoci za proloma oblaka — a usne, naše vruće, drhtave usne su se trzale, krivudale, miješale i stapljale u beskonačnom cjelovu zanosne, vrhunaravne Ljubavi, koja maniakalnim imperativom ruši sve zakone, gazi sve obzire, samo da žarkim zagrljajem dvaju bića proslavi svoje veliko, uzvišeno, elementarno slavlje!

Ti, Ti — opet moja, opet moja!

Tepala si mi sretnim šaptom, da Ti praštam, što si me na čas htjela zaboraviti, pričala si mi svoje teške boli, koje si prepatila daleko od mene, zaklinjala si se, da me već nikada ne ćeš ostaviti, jer sad tek vidiš, kako ne možeš biti bez mene, kako me žestoko ljubiš, kako ćeš zanosnom srećom mene, svog vladara, svoje boštvo, svoje sve — grliti i cjelivati u beskonačnost, bez prestanka, bez obzira, bez mjere — — jer u mom se zagrljaju jaka, jer moja ljubav Tebe jedino zadovoljuje, jer čutiš, da sam Tvoj, samo Tvoj, cijeli, potpuni, odani Tvoj kralj, kome jedino bi u zanosnom, raskošnom zagrljaju žrtvovala sve, sve, — — kome bi htjela na žarkim usnama u posljednjem sretnom, ljubavnom trzaju usnuti na vijeku u mističnom, zakletom snu kao sretna kraljica sretnoga kralja u drevnim, tajinstvenim pričama . . .

Ti moja, moja velebna kraljice, moja uznosita vladarko raskošnih sanja, moja zanosna ljubovco, moja dobra majčice, moje boštvo, moje sve — oh kako svemirskom srećom opet polažem mladu glavu na Tvoja topla, alabastrna, mirisna prsa!

Ti — moja, moja vladarko!

PRAG | 2. VI. | 1899.

ZAPAD.

DIJALOG.

SONJA, visoka, vitka, crna.

VALDEMAR, nešto niži, plećat, gusta kosa i brada.

Mala jednostavna sobica. Lijevo prozor, kroz koji padaju posljednji traci sunca. Uza nj stolić s tuberozama, koje cijelu sobu ispunjuju opojnim gustim mirisom.

Sonja

(sjedi uz prozor i čita. Onda se zagleda u okolicu, duboko uzdahne, odloži knjigu pomiriši tuberoze, prevuče guste zastore preko prozora i polagano šeće po sobi. Polumrak. Pauza.)

Valdemar

(zakuca i udje polagano) Dobar večer, Sonjo.

Sonja

(pogleda ga, nakon trenutka) Dobar večer, Valdemare.

Valdemar

Ti me nijesi očekivala, zar ne, tako kasno?

Sonja

Ne, nijesam te očekivala. Vratila sam se pred jednim satom iz ureda, pa sam za odmor čitala onu knjigu o ženskom pitanju, koju si mi posudio. Zgodna knjiga — ali se u svemu ne slažem.

Valdemar

Na primjer?

Sonja

Previše nas precijenjuje. Mi imademo samo srce, veliko, bezobzirno srce. U njemu je cijelo naše biće. Po ritmu njegovih kućaja misli naša glava, — po njegovoj čežnji začinjemo pod njim nove živote . . .

Valdemar

(mutnim smiješkom) Veliko, bezobzirno srce . . . Uvijek? He he — ne ravna li glava kadikad kucaje tog velikog, bezobzirnog srca?

Sonja

Ne shvaćam te. To nije put ljubavi.

Valdemar

Ali put pametnog, poštenog braka.

Sonja

(dugo u nj ravno gleda, onda mirno) Nijesi li ti prije uvijek govorio, da srce mora slušati glavu?

Valdemar

Da — prije . . .

Sonja

Ti si imao velik upliv na me. Bili smo dobri, iskreni prijatelji. Ja sam te u mnogome slušala — mnogo ti imam da zahvaljujem.

Valdemar

(šeće po sobi) Da, bili smo dobri prijatelji. I ja tebi dugujem veliku zahvalnost, — kad sam bio najvećma razaran i poništen u svojoj nutrini, ti si mi ušla u moj život, o tvoje biće sam ovjesio svoje, — ti si me izvela iz teškog labirinta mladenačkih muka. Hvala ti.

Sonja

Uzajamno smo se nadopunjivali i usavršavali.

Valdemar

Zar ne, da sam uvijek bio dobar prijatelj, — zar ne, da se nemaš potužiti na me?

Sonja

(trpkim prizvukom) Oh, nikako, bio si vrlo, vrlo savjestan i dobar prijatelj.

Valdemar

Ja sam se pošteno trudio, da to budem. (Šeće nemirno. Pauza.)

Sonja

Hoćeš li da zapalim svjetiljku, znaš onu veliku sa zelenim pokrovom, kod koje smo često sjedjeli i čitali?

Valdemar

(nemirno) Ne, ne, ne! (Pauza) Jesi li primila moje pismo?

Sonja

Jest, prije podne u uredu.

Valdemar

(polagano) Dakle znaš, da sutra u jutro odlazim. Nekako mi je ovdje usko — moram van, daleko — daleko . . . Nekud na sjever, gdje škripi snijeg pod nogama, gdje gusta, hladna magla brani pogled u daljinu. Gdje si sam sa svojim mislima. Ti znaš, kako volim zimu.

Sonja

Da, zimu.

Valdemar

Oh, kako se već veselim na onaj grubi, reski sjevernjak, koji onako hrasto hladno vruće čelo. Jedva čekam, da se sutra maknem.

Sonja

Dakle sutra . . . u jutro. Nadala sam se, da ćeš sutra pred odlaskom doći k meni, da se oprostiš.

Valdemar

Ne — došao sam već sada. U jutro i onako imaš posla u uredu. Sunce, je zalazilo, pa sam se prošetao do tebe. Da te još jednom vidim prije . . . svog odlaska . . . (Duga pauza. On brže šeće po sobi, ona zamišljeno sjedi. Glavu je duboko oborila na grudi.) Kako je ovdje nesnosna sparina. Daj da udje malo svježeg, večernjeg zraka! (Odgrće zastore i otvara širom prozor. U sobu padne široki purpurni val večernjeg rumenila. On stane na prozor i duboko udiše svjež zrak. Sav je okupan u rumenilo. U dubini sobe u polurumenilu sjedi Sonja i promatra njega. Hoće da ustane, ali se trgne i opet sjedne.) Kako je ugodno. Pa to jako, snažno rumenilo. Tako mora da bude žar hladnog ponoćnog sunca — u sjevernim krajevima.

Sonja

Zar te tako onamo vuče čežnja?

Valdemar

(okrene se k njoj, tvrdo) Čežnja? Onamo? — Da. Ovaj me topli jug guše. Nije toplina, sunce, bujna priroda za me. Volim krajine, gdje je led — debeli čvrsti led, koji krije za vijek pradavnu nekadašnju raskošnu prirodu tropski bujnosti. Koja crnogorica svojom tamnom, pravilnom, majestetičnom krošnjom — koji brzi, bijeli galeb. S malim sam zadovoljan.

Sonja

Uvijek si skroman i — hladan.

Valdemar

Misliš?

Sonja

Nema u tebi one smjele, odvažne, bezobzirne energije. (Tiše) A nemaš ni jakih čuvstava.

Valdemar

(šuti oborene glave kod prozora. Pauza. Digne glavu i zagleda se van) Bilo bi vrijeme da idem. Ti si sigurno umorna od posla, pa se želiš odmarati. Ja ću dakle ići. (Ide polagano po sobi i uzme šešir.)

Sonja

(ustane, čvrstvo ga motri) Ti dakle već ideš? Mislila sam, da ćeš ostati, da ćemo još danas skupa dočitati onaj roman. A nemaš mi ništa reći na rastanku?

Valdemar

(trzne se) Još reći? (Dugo ju uporno gleda) Da. (Teško, pa življe) Rekla si, da sam skroman, zar ne? Ali i ta skromnost ima medje. Nijesam tako skroman, kako se čini. Pasivan sam — puštam da najljepši momenti projure na domaku, a da ih ne uhvatim i upotrijebim. Znaš, u meni se sve lomi, škriplje od napetosti, kao kad željezo kidaš — al izvana sam hladan. U mojoj se nutrini biju teški bojevi.

Sonja

Mislila sam, da si hladan, miran i tvrd. Za to sam ti pružila prijateljsku svoju ruku.

Valdemar

I poslije — i sada ti je to drago?

Sonja

(šuti, tiho) Imponirao si mi. Štovala sam te — bio si sasma drukčiji od drugih . . . Sada?? (Afektiranom živahnošću, da prikrije svoju zbunjenost) Zar ne, Valdemare, da ćeš mi i u buduće ostati vjeran prijatelj, da ćeš me svjetovati pomagati? Oh ja ćutim, da ću trebati prijatelja uza se, kad — —

Valdemar

He he — samo dovrši izreku!

Sonja

Da — ja znam, da ću uz svog Alfreda trebati i tebe: — ti si tako pa metan i praktičan, a on je tako veseo, svjež, pun života. Zar ne, da ćeš nam pomagati svojim savjetom?

Valdemar

Ja putujem — na sjever. Daleko. Vi ćete se za tjedan dana zaručiti, on je stariji od mene, imat ćeš njega. On će već sve znati da udesi na tvoje potpuno zadovoljstvo. Mene ne će biti — idem nekud daleko, znaš, daleko . . .

Sonja

Možda predaleko?

Valdemar

Ne — ali daleko, daleko — tako daleko, da ću moći koješta zaboraviti — ako bude moguće . . .

Sonja

(gleda ga oštro) Ti imadeš što da zaboraviš?

Valdemar

Da, Sonjo. (Kratka pauza, govori sve jače i brže) Sonjo, vidiš mi smo se sreli tako slučajno. A opet je naš susretaj bio tako nuždan. Ti si uzalud gubila dane, nijesi ni o čem mislila, bila si sapeta u svom uskom krugu svagdašnjih briga i predsuda. Radila si samo, da se prehranjuješ. Dalje tvoj pogled nije zasizao, — dalje nijesi ni u mislima zahvaćala. U sitnicama i plitkim zgodama tražila i nalazila si tobože svoju sreću. A ja sam opet bio razrovan u svojoj nutrini, bez energije, bez jačeg, ljepšeg čuvstva — bio sam slomio sam štap nad sobom. I vidiš: tad smo se našli. I naskoro smo se zbližili, počeli smo se shvaćati, — počelo je naše simpatično, krasno prijateljstvo, koje je upravo čudesa u nama stvaralo. Ja sam se ojačao, osvježio i sredio pod oplim kucajem tvog velikog, iskrenog, djetinjskog srca — a ti si štovala muža, oji je bio sasma drukčiji od drugih. Poštovala si njegovu volju, njegov um, slušala si pobožnim mirom njegovim riječima. Tvoj se duševni horizontat širio od dana do dana, — tvoja samosvijest rasla, tvoj um zahvaćao u nove i nove velelijepe krajine velikih problema, dubokih misli, — tvoja se volja ojačala, energija nabujala — postala si snažan, velik, moderni ženski karakter . . .

Sonja

(tiho) Da, duševni mi se horizontat proširio . . .

Valdemar

(bez obzira nastavlja) Počela si raditi po svojoj volji, — nije ti bilo dosta, da samo onoliko i tako radiš, da se prehraniš. Htjela si nešto stvoriti svoga, iz sebe, podati i manifestirati svoju individualnost, vrijediti nešto medju ostalima — sjati *svojim* sjajem. Počela si pisati, počela si intenzivno čitati — i zbacala si pomalo sve predsude, uz mene si se emancipirala od svih tih niskih, tjesnogrudnih veza i idejica plitkog svagdašnjeg života, — postala si jaka, samosvijesna, slobodna i u duši svojoj. Srce je mirovalo — glava je samo neumorno radila.

Sonja

(tiho) Da, da . . .

Valdemar

A sada, kad si se uzvinula na visoki vršak slobode, kad si se emancipirala od svih veza: — pala si opet u okove, kukavne, jadne okove. Nijesi satrla svoje slabe ženske instinkte. Postala si opet svoja ropkinja. Da — he he, Alfred je živ, veseo, pun života, ima snažna muška prsa, ima rujne usne, žarke oči. To ti je dosta — ne pitaš, da li te razumije, da li je tebe dostojan, da li ćeš uopće uza nj moći opstajati, — ti ne pitaš ništa, samo čezneš za njim, za njegovim snažnim zagrljajem . . .

Sonja

Valdemare!

Valdemar

Da — tako je, — a ja, koji sam ti pomagao k slobodi, koji sam te doveo do visine, do čistih, slobodnih sfera, ja neka po milosti budem i nadalje tvoj savjetnik . . . (Mirnije, sumorno) Imaš pravo — što bih ja! Ja sam svoje učinio — po potrebi bit ću i u buduće pri ruci — — —

Sonja

(toplo) Činiš mi nepravdu, Valdemare, vjeruj!

Valdemar

(bez obzira, nastavlja) Ali ja ne mogu, čuješ: ne mogu. Preponosan sam, a da s drugim dijelim tvoju naklonost, — da ti pomazem, gdje drugi, tvoj Alfred, tvoj muž, da tvoj muž -- već ne može. Idem odavle — daleko. Bit će najbolje — bar po mene.

Sonja

Valdemare, kako me nepravredno okrivljuješ!

Valdemar

Znaš — ja ne mogu gledati, da drugi ima veći upliv na te, nego ja. Oh tako me boli, kad pomislim, za koga sam te pomagao u tvome radu i nastojanju. Al sada je svemu konac. (Pauza) Ja sutra putujem. Daj mi na rastanku nešto (Sonja otrgne tuberoze i daje mu ih mučke) Ah te tuberoze, kako omamno miriše! (Zamisli se) Sonjo! (Ona stoji nepomično u rumenom žaru kod prozora) Sonjo! Znaš što? (Ona pristupi bliže) Kad smo se pobratili, nijesmo s dali cjelova — stidjeli smo se. Daj mi, Sonjo, sada na rastanku taj cjelov — ja ću odmah ići, valjda se *dugo* ne ćemo vidjeti . . . Daj, Sonjo, daj (ispregano) svomu . . . vjernomu . . . prijatelju . . . taj cjelov . . . (Sonja stoji oborene glave pred njim. Onda podigne glavu i zagleda se u nj. Trese se na cijelom tijelu. On učini par koračaja k njoj, objuči ju, zagrlj i oni utonu u dugi, dugi mirni cjelov. Konačno se oslobode. Oba se tresu i gledaju časak plamnim zjenicama)

Sonja

(krikne) Valdemare, ti me ljubiš!!

Valdemar

(žarko) Sonjo, Sonjo, — moja jedina, premila Sonjo, da, ja te ljubim! Al ti si bila prama meni uvijek tako hladna, tako dostojanstvena — mislio sam, da me ne ljubiš. Al ti me ljubiš, zar ne da me ljubiš? Sonjo??

Sonja

(sva drhćući od požudne sreće) Oh kako dugo već bijesni ovo srce u grudima! Kako te već dugo ljubim! Al i ti si bio uvijek pametan, ukočen, uvijek si govorio samo mojoj glavi a ne i srcu, — i tako sam svladavala svoje čuvstvo. Al Valdemare, ti me ljubiš, zar ne da imaš veliko, toplo srce za me, samo za me, — da si moj, sav, sav moj? Reci, reci!

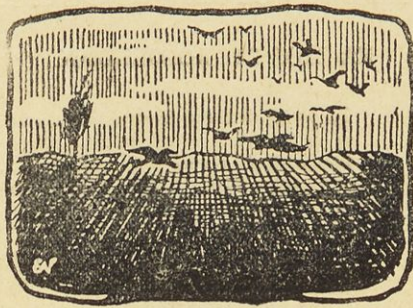
Valdemar

Sonjo, — moja, moja Sonjo!

Sonja

Valdemare! Ljubi me, ja sam sva, sva samo tvoja! Uzmi me, uzmi me, — sve, sve ti dajem, tako sam tvoja, tako sva, sva samo tvoja!! (Kod posljednjih riječi trga si odijelo sa tijela — a onda se strastvenim žarom baci Valdemaru na grud, svom snagom ga grli kao i on nju, a njihove se usne bijesnim zanosom pomiješaju u dugi, dugi, plameni cjelov. Večernje rumenilo još jakim valom objima njihova ogrljena tjelesa.)

PRAG|3.|VII.|1899.

MOJA CHANSONA.

NA MOJ 21. RODJENDAN.

Ta hořkost černých nocí, kam oko se vpijí zas a zas,
ta je již vůní květů mých a chuti mých plodů.
Potměšilých vteřin neúprosný ras
jedu mi nalévá do číše při Žití hodu.

Ký div, že horkou hlavu zřím v nervósní dlaně sklánu,
květ sehnutý temnem noci, již obklopen jest,
květ slákaný chvilkou slunce, a sžehlý v příštím ránu,
květ na kraji příliš ušlapaných cest.

Ale svým stonkem v dobré půdě zakořeněný jsem.
A stokrát raněn stokrát hlavou pohodím pyšně,
se starým člověkem zápasím a zápasím bezoděšně.

Má zahrada mládím zrosena jest a nadšením teplou má zem;
jsem apoštol Nového Žití, a žádné se nelčkám rány,
jsem rytíř nového Graalu, jsem rytíř bez bázně i hany.

Stanislav K. Neumann: Jsem apoštol Nového Žití . . . (XIX.)

*H, blijede, komedijantske usnice vaše
sa zloradom crtom omedjene,
jedom mi šapću prokletstvo il grčim smiješkom
hrapavo vrište: poze, tek kukavne nadute poze!
— — A ja stojim mirno.*

*Bučně odbjegoh talambase i fanfare oštre i pokorni tamjan-
s kojim veličate glinene svoje Baale,
i gdje helotskim gmižanjem slavu svjedočíte jednu
prolaznih svojih idola — — —*

*Odbjegoh vas — i u svojoj tíhoj samoči
bravurnom gestom prinašam křhki kalež života*

k žednim usnama svojim,
i umjetnim rafinementom uživam opojno njegovo piće
i — čekam . . .

Čekam kô pauk, koji još savjesno popravlja mrežu,
a onda u sakritom mjestu
čeka trenutak, kada će smjelim se skokom
zahvatit u životnu borbu
sa žrtvama svojim.

U ponosnoj svojoj samoći, sa samotne klisure svoje
gledam na vas — i ruke se grče i srce mi drhće
od prezirnog smijeha.

Jedan se očajno vješa o križ a drugi fanatično njime maše po zraku,
treći se koči i više nekakve fraze, —
dušice pobožno šapću: to je naš veliki, zaslužni rodoljub slavni! —
a ostali plješću i pljulu, i glade si lice i čupaju brade,
i pokorno sagiblju kičmu i samosvjesno obraz nadumu,
i užasno moralno zборе i značajnim pogledom škakljive stvarčice šapću,
i umiru (naravno samo r'ječju) uz punu flašu za premili, preslavni dom
svoj — —

A ponosni Satan nad njima plače:

— Oh stidim se takove svojte; — ne, teško je, teško je danas
Satanom biti,
kad u svoj velebnii pakô takve dušice jadne
primiti moraš!

Moj velebnii Kain, moj gigantski Holoferne, moj titanski Juda,
moj suludi Caligula i tragični, poletni Neron,
i razbludni papa Rodrigo Borgia i nimfoman Henrik osmi,
i zujerski Rikardo treći i sjajni esprilni Voltaire
i veliki Napoleon i pobožni Baudelaire,
i toliki, toliki drugi —

da, to je povorka duga pred kojom ponosno stupam
u velikom svome carstvu — —

al takva plebejska bagra, koja ni zanosom zdvojnii
u grandioznii medjama ne zna da širi slavu
velebne moje vlasti — —

oh — fuj! — — —

I htjede da pljune — al samo od zimnice žučne
ljuto se strese i čvršće si umoća garavii plaštem elastično tijelo . . .

A ja se smijem u ponosnoj svojoj samoći;
gladim snažne mišice svoje;

jačam si snagu, da svakakve udarce lako podnese;
himničnu sreću pijem sa raskošnih, žarkih usana Tvojih, o Sonjo,
koje mi pružaš elementarnii zanosom slobodne, velike, odane duše; — —
i bezmjerno sretan i ponosan na svoje čarobne sne o bujnoj Budućnosti:

ja mirno gledam nisku borbu,
i reskim smijehom postrance čekam

dok jednom se eterom razljegne snažni zvuk velebnog zvona,
koji naviješta uru moju, —

i dok majestetičnii plansajem sjajno se pomoli novo Sunce,

koje će sretnim sjajem zrcalit se u mom odlučnom oku,
 i zlatit mi stazu, kad stupat ću čvrstim razornim krokom
 po crnoj dolini stoljetnih Predsuda, ogavnih Strasti, nadutih praznih Fraza, —
 i koje će purpurnim žarom mirno i sretno utonut na sklonku velikog dana,
 vidjevši s novoga žrtvenika mirisni dim mojih žrtava.
 kod pobjednog slavlja.

ZAGREB/15./VIII./1899.

10. SEPTEMBRA 1898.

AO mirisna eterna priča iz davnih vremena zanosne Helade, što je zalutala u vrevu velikih laži i praznih, nadutih glava — tako si ponosna koraka, ravnog sanjarskog pogleda prolazila ovim svijetom, s pritajenim začudjenim pitanjem na elegantnim rosnim usnama.

Velika duša našla je kukavnu dobu, — zavukla se u svoju zamišljenu samoću i ostavila onaj teški, opojni sjaj, koji samo privlači prazna srca, nadute glave.

Velika duša pošla je aristokratskim korakom svojom osebnom stazom — kao tiha zanosna svećenica onog sunčanog BOGA, koga samo prefinjeno, bogato nijansirano biće na sklonku nemirnog vijeka naslućuje i štuje i slavi na nebatičnim visinama, gdje kraljuje neokaljana svježina vječnih sfera, gdje se raskošno Sunce lomi u tisuću melodijoznih nijansa, a tihi lahor donasa miris tajnih cvjetova, koji kroz eone neprolazno opaja velike duhove i zanaša ih u carstvo raskošne, prebujne Fantazije.

Išla si sama, osamljena, neshvaćena — a moj divni, dragi Henry, koga takodjer grdiše i vlačiče u blato po svojim niskim, kaljužnim instinktima, bez shvaćanja, bez lojalne tolerancije — i taj Te je često uznosio i zadivio, bio Ti je blizak i svojom svjetskom sentimentalnom bolju, koja miriši kao latice nemirnog žarkog romantičnog cvijeta i svojim sretnim ljubavničkim sanjama i svojim ijetkim ciničnim smiješkom na mladim sočnim usnama — ah, a koji tako tragično drhće od teške boli, od tajnih dubokih rana u mladenačkom srcu.

Išla si sama, osamljena, neshvaćena — i teška ruka očajnog fanatizma, koji brutalno oskvrnjuje i najdragocjenije stečevine nevezane individualne slobode, — teška ruka našeg brata, da, naše žrtve, koju mi odgojismo, mi stvorismo našom gadnom nepravednošću, našim kukavnim egoizmom, našim privilegovanim kastama, našom ugojenom buržoazijom — ta teška ruka, koja rijetko promaši svoj cilj, eto se u svom očajnom osvetnom fanatizmu slijepo svetila na Tebi, na nedužnoj žrtvi, koja je u svojim raskošnim sanjama koracala na čarobnom polju vjekovitih senzacija, bez prostora, bez vremenskih medja, bez bolnih kontura krute realnosti —

taj nijemi hladni Fatum još je i svojim posljednim činom dokazao, da Tvoju veliku dušu nije shvatio . . .

A ja, bogato dijete fin de siècle, bogato dijete svojim snažnim čuvstvima, svojim bujnim sanjama, svojim jakim nadama i neslomivom vjerom u budućnost — ne viješam pred oči svijeta lepršajući crni standart, ne idem u konvencionalnoj crnini s važnom pozom na službene zadušnice, ne žalim za Tobom pred ušima lojalne buržoazije otrcanim frazama: — u tišini, u velebnjoj svojoj samoći mišlju Te zagledavam na Tvojim osamljenim zamišljenim šetnjama, slušam šuštanje kreljuti Tvog smjelog, gigantskog duha, vldim Tvoje veliko sjajno oko, kako zanosno plamti od nutarnjeg žarkog, kaotičkog Kosmosa — — i u velebnjoj svojoj samoći pobožnom tišinom šapućem svoj himnus Tvom aristokratskom geniju i sa grudiju trgam i polažem na Tvoj odar rumeni cvijet — rumeni cvijet, koji kiti grudi nemirnog duševnog revolucionarca, zanosnog djeteta fin de siècle, ponosnog krepkog muža commencement de siècle, — a koji iskrenim ushitom slavi velike duše u svojoj neshvaćenoj samoći i tragičnim konfliktima života — kao što je bila Tvoja!

ZAGREB | 11. IX. | 1899.

»Svjetlo«, br. 43. 1899.

MATEK MOJ!

Motiv sa zagrebačkog kolodvora, august 1899.

H, Matek, Matek moj!

Tu stojiš na stanici željezničkoj i mutnim, besvjesnim okom zuriš u tamnu noć i nemirne sjene vagona, koji se stiču i opet razilaze i škripe i stenju za soptivom lokomotivom, dok se konačno ne slože u dugi, crni niz kao zmija, u koji ćeš ući, da te ponese daleko... a te misli, te misli, raštrkane i nemirne u toj »prokletoj buči bedastog kumeka« — al se roje, al diraju srce, al poput gvozdene šake sablasnog duha stežu ta jaka, ta herkulaska prsa — — —

Ah Matek, Matek moj!

— — — Tamo na brežuljku kućica se bjelasa, a oko nje i malo loze i malo vite kukuruze i koja krošnja sočne bistričke šljive... A oko te kućice malen se deran vucari i nateže s pajdašima i plače i smije u djetinjskoj svježoj slobodi... I plač nakon krepkih batina očeve ljeskovače tek mami kratkotrajne suze... Oh — u jasnoj slobodi, slobodi!

Hi hi — Matek, Matek moj!

U nedjelju pred crkvom zabave svake s momcima vršnjacima. Ori se cika i vika sa brda do brda, dok zamre u kojoj dolini. I glazbe i pjevanja ima i prokšenog smijeha i lukavih dosjetaka i žarkih pogleda na nakinčurene mlade mome, koje prefrigano gvire s pola oka na momačko objesno kolo. I tajni uzdah u grlu guše i pobožnim smiješkom možda šapuću, baš možda, baš možda tvoje ime. A ti čašicu dižeš i zapjevaš koju i pobjedonosno pogledom svrneš na »dugu« kosu, koja još u svoje mreže zaplela nije tebe: — ponosnog, najljepšeg seoskog momka — prokšeno ždrijebe sa livade jasne slobode, slobode!

Ho ho — Matek, Matek moj!

A s ocem uranit prije zore pa s plugom i flegmatičnim volom brazdit kukavno polje i sipat žitno zrnce uz tajnu, žarku molitvu k bogu, da deseterostruko ponese

i sretno u hambare udje i sretnije na sajmu štefanovom skupo se unovči, — jer porez je velik a gospodska ruka još veća — a bubanj odmah znade tako nemilosrdno se orit pred žalosnom kućom . . . Ah — al poštenu znoj proliven u poštemom radu u jasnoj slobodi, slobodi!

Da da — Matek, Matek moj!

I jesen je došla. Kroz lišće sočno gvire modrušaste šljive a cvrčak na trsu jednolično cvrče prдавnu svoju himnu tajinstvenom tihom radu u grozdovim bobama, koje se debljaju i zaokružuju kao mlade dojke stidne, rascvjetavajuće nevine mome. A nad tim ono kristalno nebo sa svojom nijemom, plavetnom himnom, s pahuljastim oblačićima i sjajnim al sve slabijim suncem . . . I pijev i vesela cika — eh skoro će, skoro će berba! A pod jednom šljivom daleko u dnu voćnjaka strašljivo zamuknu marljivi cvrčak . . . Tihi koraci i tiši još, prigušeni šapat . . . Burna djevojačka prsa i nemirne, snažne momačke grudi i četiri sočne, požudne usne — — oh da, ta cjelov je tako sladak — u jasnoj slobodi, slobodi!

He he — Matek, Matek moj!

A tada — i opet jesenji dan. Tmuran, kišovit, žalostan. Oh tako žalostan! Sanduk je gotov, natrpan i rubljem i pečenim puranom i gibanicom i rakijom i vinom — i još u njemu jedan rupčić, tanak i nježan, nježan i mekan — eh plela ga drhćuća mlada ručica, na rastanku teškom za dugo, za dugo! . . . A mora biti. I taj nijemi, ukočeni, prosjedi otac, — o zna se, kako vješto guta teški uzdah i obuzdava treptave vjedje; i ta materina suza, — zašto, zašto se tako sjaji?! — — A daleko van sela još snažni ogrljaj dvaju mladih, bujnih tjelesa, u trzavici od strasti i očajnog plača, — i ponovno i ponovno »posljednji« dugi cjelov, i onda još dugo okretanje i gledanje i nijemo micanje usana . . . A onda zakret ceste, koja se nekud daleko vijuga . . . Tmurna, žalosna tišina, magla otraga i naprijed, magla posvuda, hvata se mladog momačkog brka, ko da se lijepe rosate krupne suze, što tamo daleko niz ljepušno lice se trune — — al dalje valja, dalje valja k muklom bubnju i oštrom bajunetu . . . oh, zbogom, zbogom, ti jasna slobodo, slobodo!

Hu hu — Matek, Matek moj!

I bilo je svašta . . . Bilo je grozno . . . Taj krupni telećak, ta teška, teška puška i taj gromorni crveni stražmeštar s ogromnim brčinama i snažnim pestima za neposlušne »zalupane tikve«; — i taj tanki, u pasu gracijozno stegnuti lajćman, koji po ulici klopka samosvijesno sabljicom dugom i za sobom ostavlja dim od parfema i tudjim naglaskom izabrane psovke sipa; i dalje i dalje do srebrenih, zlatnih ovratnika — — — Oh kako je zbilja divno u svem ponosnom sjaju carskoga čovjeka kvasit očajnim suzama davno fasovani komis!

Ha ha — Matek, Matek moj!

I sada još konačno — na posljednje muke! Te muke, nesnosne muke! I ta puška i taj telećak, i taj bajunet i te patrone . . . Oh što bi bilo . . .?! Al ne, ne. Već stoje vagoni u redu — treba se maknut, maknut. Na posljednje muke. A što ako bojna trublja jednoć i njega zovne? Zar on da puca i bode — on? A koga — one, koji njemu ništa ni u snu na žal ne učiniše? . . . Oh što bi bilo, da . . .? Al ne, ne. Da, maknut se valja . . . Posljednje muke . . . Ne, ne će da u manevru sakrivo zloradim satanskim smiješkom pošaklja koja naduta prsa malenom kakvom olovnom jabučicom. Al kad se svrši, al kad se vrati, al kad se opet uz ono bujno tijelo privine i u svoj novi domak udje! Oh — alaj će zanosne pričice pričati sinčićima malim o velikoj gospodi sa zvjezdama okićenim prsima, sa tankim pasom ili ogromnim pestima, o sjajnim sabljicama i puškicama i oštrim bajunetima i gracijoznim telećacima i suzama nakvašenom komisu — — Oh, alaj će pričati, a sinčići

pobožnim mirom će slušat i sjaj će im osvetne plemenite mržnje raširiti žarko oko i lišca će plamjet od odluke čvrste i mlade će usne drhćućim zanosom tepati snažne, odlučne riječi velike zakletve; i njihova djeca i njihovi unuci sve će gromkije, snažnije proklinjat — dok jednog će dana pokoljenje pozno djelom dokazat, da i svaka puška dva kraja ima — i da ono drži deblji, — i udarcem čvrstim, za neke i neke iprečvrstim, probit će gustu mrenu, za kojom se majestetičnim ritmom u svem svom žaru uspinje novo, sjajnije Sunce na osvitku slavnog, velikog, sretnog Dana!

— — — Oh Matek, Matek moj! — — —

PRAG | 23.IX. | 1899.

ŽENA.

— — — Laut pocht dein Herz und dürstend blickt dein Aug
Den Becher hebst du, — wohl so lass uns trinken!
Verglühen sollst du noch in meinem Hauch,
Und sterbend mit mir in die Flammen sinken!

Clara Müller: Mit roten Kressen, 8.

O danu u dnevnoj borbi
o svoja prava, o svoj kukavni krušac
sred niskog, kukavnog, intolerantnog krda.
što praznim se bahatim imenom krsti:
Javnost!

A ti u njojzi — sa samosvijesnim sjajem u velikom svomu oku,
što kliktavom radošću tamo daleko u gustim maglama

nesvjesne Slutnje
prividja čarobne slike, bujne, raskošne slike sretne Budućnosti!

Oh — ti sni!

I mišice svoje, što davnom su borbom privikle snositi najteže udarce burnoga,
samostalnog života,

neoslabljenom svježom snagom pobjedonosno napinješ jače i jače,
da *svojim* trudom, u znoju *svog* poštenog lica si izvojiš počasno mjesto
na očajnoj pozornici našeg sitničavog, jadnog života, —
daleko od niskih zasukanih fraza, tjesnogrudnih čuvstva i bogobojaznih idejica.

Ponosno glavu dižeš, ponosnije naprijed stupaš
po svome odabranom putu

s ironičnim posprdnim smiješkom za dušice dobre, što važnim šapatom kude
tvoje tobože odviše slobodne misli, žarka čuvstva, neslomivu volju naprednog
mladog bića — —

dušice dobre, što žmirkanjem otkreću očiće svoje
od pobjedonosnog sjaja, plamteć u očima tvojim,
od sretnijeh crta lica, od ponosnog visokog čela
bez pečata niske skvrne, bez dubokih, očajnih poteza holi,
a koje nemirna, nečista savjest nemilosrdno crta.

Ponosno naprijed stupaš;

čvrsta koraka gaziš sve zapreke niske, —

i puna nade zagledaš već rumene trakove na horizontu,
što ih krvavo riše Zora velikog stoljeća novog — — —

Oh — ti sni!

A u večer . . .

Tiho se kradeš k meni s rosnim, rumenim usnama svojim,
na kojima nemirnim ritmom požudno drhće raskošna želja — —
oh shvaćam te, shvaćam!

Sa sjajnim, zanosnim okom se dugo zagledaš u me;
na licima burna krv u nestalnom toku hektične purpurne mrlje crta;
grudi ti mladenačke se ispretrganim dahom talasaju
u raskošnoj mamnoj konturi — — —
oh shvaćam te, shvaćam!

I nagibljem glavu polako k usnama tvojim: — —
ko napeta struna do granica krajnjih, kad požudno čeka dodir lučca,
da zvekne najapsolutnijim, najsnažnijim životnim svojim zvukom, —
tako mi čutljivi nervi skrajnom ekstazom se napnu, —
a ti sa zanosnim poklikom zgrabiš me u svoje naručje čvrsto;
burno, požudno, žarko izmiješaš svoje usnice s mojim
u dugom, dugom celovu strastvene, himnične nesvjesti, — —
dok napokon nemoćno klonemo,
i slatki umor nam ovlada mišice, nerve,
i sve se nekud u sumornu, tihu krajinu gubi,
nad kojom se baš izbjesnila elementarna bura, — —
a ti polako u nemoćnom polusnu drhtavim usnama šapćeš:
»— — još jedan cjelov, još — je — dan — — cje — — — lov!«

PRAG | 15.X. | 1899.

»Svjetlo« br. 11. 1900.

Ova je pjesma uz jedno pismo (moje misli o ženskom pitanju) bila poslana uredništvu »Slovenke«. Pošto su klerikalne novine digle buku na »Sl.« prije no što je i izišao prvi broj novog godišta, koje je imalo biti bar donekle naprednije, preplašio se liberalni konzorcij izdavaatelja, mirio klerikalce »prijaznim« pismima i odmah opet odlučio skrenuti po »najbolj konzervativnih in pohlevnih cestah«. Dakako da se nije ni pjesma ni članak pod ovakvim auspicijamaaj tiskao. To se u nas zove: ne činiti skokove u razvoju!

KRIK MESA.

Evoe, okamžiku prožehnutých těl!
 Evoe, smyslnosti, již chlipný ret se chvěl,
 Kdy purpurem, jenž vytrysk' žhavě v tmě
 Žár pudů oblil těla nahotu.
 Dlouho jsme žili, všechno užili . . .
 Dlouho nás ssály bílé Dalily . . .
 Dlouho nám vzpurné kštice střihaly!
 Dlouho nás v lůžka smilná vrhaly . . .
 Evoe, žhoucí čela a vlasů záplavy!
 Evoe, lesku očí, tak sírně žlutavý!
 Evoe, vilné kočky! Evoe, Pohlaví!

Jiří Karásek · Almanach Moderní Revue MCM (Das Ewig-Weibliche 30)

A žedja, ta nesnosna, razorna žedja!
 Zar dovijek da njuškam i gojim te nevine ljiljane b'jele,
 što nedužnom glavicom gvire u pobožnom zanosu k svodu
 nebeskom?

Zar dovijek da njihov me sladjaní, naivní miris opaja,
 dok nemirno, žarko oko sa drhtavim sjajem zagledava
 hektične, crvene mrlje;

na mladjahnim licima požudnih bića;
 dok tople usne od očajne čežnje za strastvenim cjelovom
 bolnim se trzajem tresu

dok svaki atom u zdvojnójekstazi za srodním od iskona čežne,
 da primárnóm snagóm se splíne u grandiozní, mističní kaos — —?

Ti ljiljani, oh ti dosadní, ogavní, časní ljiljani b'jeli!

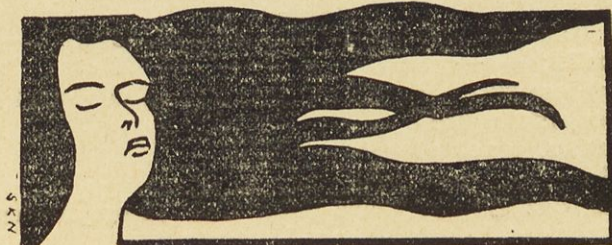
Gazit ih hoću prezirom, mržnjom i srčbom,
 da trag im se zatře, — da dosadna, čestita nevinost gíne!

U meni se vječítí zakóni snažne prírode bude,
 koja imperatívno krší i ništi bez sentimentalníh obzira, čúvstva

sve zapreke niske, sve slabašne elemente: — —
 samo da velebnim Nihilom proslavi pobjedu svoju,
 i iz njega nove genuse stvori,
 za nove elegije — za nove himnuse jake!

Ha ha — ti ljiljani, ljiljani b'jeli! — —
 Kô ždrijebac, kad požudno nozdrve širi
 i nemirnim kopitom kopa,
 i stresa elastičnim, napetim mišicam' svojim
 u slutnji raskošnog, elementarnoga, spolnoga slavlja; — —
 ko tetrijeb, koji u razbludnom zanosu kriči
 i krilima očajno lupa,
 gluh za svijet, za podmukle korake lovca; — —
 kô razvita, stasita jelena dva,
 koji sa vrućim, zapjenjenim njuškama sopte,
 i omamnom srčbom se mjere,
 i razorno b'jesnom u dv oboju rogovim' mrcvare tijelo
 i kidaju meso i lamaju kosti,
 da topla, rumena krvca ih obilno škropi: — —
 rad ženke, rad ženke, koja ih požudno gleda — — —
 Oh zdravo to, razvito, prebujno meso
 u paroksizmu spolne nestišane čežnje
 za strastvenim usnama više, za zagrljajem toploga tijela kriči,
 da primarnom snagom svoj životni himnus
 velikoj Priródi intonira,
 u kopulativnom, besvjesnom, mističnom kaosu
 pravjekog trzaja dvaju bujnih tjelesa — — —
 He he — ti ljiljani, ljiljani b'jeli! . . .

PRAG | 20. XI. | 1899.

JUBILEJ.

Fabrika »I. T.«

IGMEJ po duši i t'jelu
nadima ponosno prsa
i visoko glavicu diže
i slavnim korakom stupa po jednoj areni našeg života,
i milosno prima pokorne čestitke sa sviju strana
za zaslužnu dugu djelatnost svoju.
(A dvije velike zasluge ima:
80 godina junački stupa po ovoj zemlji,
sve skladajuć rimu na rimu ko vreću na vreću, —

i nekad se sunčô pod toplim tracima velebnog sunca
pjesničkog velikana — —)

A sa svih se strana savijaju pokorne kičme,
da počast iskažu »uzornom« pjesniku svomu:
i somovi stari s pretpotopnim estetskim oružjem za'rdjalim,
i dobrodušni domorodci,
kojima uvijek zanosno srce bije —
tek da je slave, da je slave, hrvatske zanosne s'ave!
I prvi borci na teškom braniku papirnatih tvrdja,
koji raskošnim požrtvovanjem svakdan debele fraze izbace
i debele kese stiču; — —

i konačno, konačno: svetim žarom iskrenog zanosna mladenačkog
na blijedom, sanjarskom licu
savija aristokratsku, ponosnu, smionu kičmu
nadobudna naša »moderna« mlada,
koja heroično i konzekventno vojuje protiv tradicija svojih otaca,
koja se klanja tek čistoj, božanstvenoj Umjetnosti!

He he — taj zanos, taj velebni hrvatski zanos!
Svi, svi se pokorno klanjaju jednom idolu,
svom maljušnom glinenom Baalu,
komu će skora budućnost zamahom jednim nožice slomit
i bacit ga prezirnom gestom u ropotarnicu jednu
mnogobrojnih sumnjivih »velikih genija« naših . . .

— — Dok drugdje ponosnim korakom svjetskog sa pozorišta
odlaze u carstvo vječitih sjena
aristokratski, suptilni Mallarmé-i
i grandiozni, satanski Ropsi,
koji su perom i kistom na velikoj svojoj liri
zaigrali nikad ne slušane velebne akorde neznanog kraja
za tihih časova intimnog, božanskog zanosa
u pozi blaženo hipnotizovanog maga: — —
u nas još patuljak živi
a »iskrenim žarom« ga oficijelno slave —
i svi, i svi mu bujnim frazama kade
ko velikom, uzornom boštvu svomu!! . . .

— — U prezrenom kutu velebna Umjetnost sjedi,
ostavljena, sama — drhtureć za toplim zagrljajem
i zanosnim cjelovom, strastvenim šaptom
svježeg, mladahnog, samosvjesnog, ponosnog tijela . . .
Od boli i čuda joj široko sjaju zamamne oči;
usnice stisne, strese dubokim se zgadjenjem;
plemenitom gestom prebaci preko mramornog tijela otmjeni hiton: —
i čvrstom, ljepušnom nogom;
— koja svom smjelošću priča da za nju već povratka nema —
dostojanstveno stupa naprijed i naprijed
do granice kukavne grudice zemlje,
sa koje joj jošte oskvrnjuju uši hrapavi usklici inteligentnog krda:
— — da živi, da živi naš pjesnički Nestor slavni!! — — —

PRAG | 10.XII. | 1899.

MOMU HENRY-U.

Na 100-godišnjicu rođenja H. Heine-a 13. | XII. | 1799.

H Henry moj!
Na kraju burnog v'jeka.
kad već je crna širila reakcija
po prvoj zemlji teška svoja krila —
Ti rodi se.
Tradicije su nemirnoga v'jeka
zadobile Ti srce — srce Tvoje zlatno,
to srce veliko u sreći i u jadu.
Oh Henry moj!

Ta kruta zemlja pod Tobom;
to kruto nebo nad Tobom;
taj b'jesni, b'jesni plamen u Tebi!
Tek r'jetko gusti oblaci se rastavili
i zlatno sunce osulo Ti prame,
ozlatilo Ti čelo — to čelo navorano
to čelo ponosno u prkosu titanskom
to čelo ponosno u sreći i u jadu,
Oh Henry moj!

Taj slagogorki sm'ješak Tvoj,
što elegantne usne Ti krivuda,
što bolnu crtu uz njih crta
i tajnim velom oči sjaj prikriva . . .
Taj slagogorki sm'ješak,
kad zdvojno stenje raskošna nutrina,
kad svijta se pod sakrivenim suzama',
kad tupom rezignacijom
u neizvjesnoj maglenoj daljini
polako vidi nestat idejale —

te mile, krasne, sjajne idejale
 neobuzdane snage mladenačke . . .
 Taj sladogorki sm'ješak,
 što mnogo prošlo gorko oplakiva,
 što nikad već se ne vraća, —
 što mnogo čeka od budućnosti
 sa stalnom nadom — stalnim razočaranjem . . .
 Oh Henry moj!

To Tvoje nebo,
 to Tvoje srce,
 taj sm'ješak Tvoj,
 ta suza Tvoja,
 ta kletva Tvoja — —
 oh kako blizak, blizak si mi bio,
 još onda kad sam nesigurnim krokom
 svoj nemirni, svoj bojni život započeo!
 Oh kako sam se toplo k Tebi stisno — —
 a znao sam, da meko ćeš me gladit,
 a znao sam, da bolno ćeš me ranit,
 a znao sam, da imaš otrov mnogi —
 ah onaj gorki, onaj slatki otrov,
 što trzajem se groznim u gordoj glavi radja,
 kad pod njom srce plače: i nade pokopane,
 i čežnje nestišane i boli nepravedne
 i mnoge mnoge rane od ruke neuprosne . . .
 Oh stisno sam se k Tebi
 i lakše mi je bilo — — —
 ta u dvoje se mnogo laglje plače,
 u dvoje laglje ciničnim se sm'ješkom
 na odrpano svoje srce gleda . . .
 Oh Henry moj!

I kad se tamni horizonat
 života Tvog već svome kraju sklanjao:
 još jedna sjajna Večernica krasna
 na dnu je njemu blago zatitrala,
 onako meko, toplo, baršunasto,
 ko kada drhćuć prsti majčice
 polako sklope očnice
 svog mrtvog nevinčeta,
 a suza jedna u oku zablista . . .
 Oh Henry moj!

Daleko i danas stojimo.
 Ko priča, bajna priča lotosa
 za rumenoga, žarkog sutona —
 do nas dol'jeće uzdah Tvoj,
 Tvoj sm'ješak, Tvoje kletve . . .
 Oh Henry moj!

Al — Ti jedini srcu si nam blizak;
 intimna, svježa veza spaja naše duše —
 te dvije duše, moderne u boli,
 u borbi, kletvi, sm'ješku!
 Sa ponositom gestom, sa plemenitim žarom
 i ljubavi i mržnje:
 sa čvrstom miškom primamo Tvoj štit,
 i krepkom svojom desnicom ga dižemo
 da sjaje, sl'jepi niske dušice,
 što tustim, blatnim ručicama
 zaprljat žele obraz Tvoj i naš.
 I bez treptaja oka, bez nečkovoga kroka
 mi čvrsti, gordi stupamo
 po teškom Tvome putu *dalje* —
 oh dalje, dalje
 sa Kainovim žigom — žigom triumfatora!
 Oh Henry, Henry moj!

PRAG | 13.XII. | 1899.

»Svjetlo« br. 47. 1899.

SUSRET.

ETAO je polaganim, odmjerenim, bezbrižnim korakom po glavnom velikom trgu. Majestetične električne svjetiljke gdje gdje tek svijetile, — da, moglo je biti već kasno. On je šetao, hladio čelo na studenom noćnom povjetarcu i — mislio. Nervozno je griskao svoje debele, rujne usne. Kad je sreo koji sretni par, kako se jedno uz drugo toplo stislo i blaženim drhtajem već prividja i slutiti strasti i raskošne trenutke blize budućnosti — okretao se za njima, nategnuo lice na cinični smiješak, a onda opet polako išao dalje, stresao se od bolne, strastvene trzavice, stisnuo se i zgurio oko svoje nutrine i grčio ruke u džepovima. Ah ti parovi, ti sretni parovi! . . . A on, on? . . .

Najednom se našao pred njom. Banula je iznenada — nije je prije zamijetio. Stresao se. Te crte, te bolne a opet razuzdane crte — negdje ih je već vidio. U dnu svoje duše kopkao je nervozno, u momentu prošao hiljadu uspomena. Da, jednoć ju je vidio — davno. Onda je on bio tako mlad, tako mlad, — a ona tako mlada, tako mlada! Tek jedanput su zajedno razgovarali — ah a on je tako pobožnim zanosom gledao njeno svježije, nevino lice, diskretnu liniju djevičanskih prsiju, oštre još nezaokružene bokove nezrele žene — — — Tjedan dana, da tjedan dana ju je kao amanet nosio u svojoj mladenačkoj fantaziji, — no, a onda bljedita i bljedita, ginula i ginula i napokon izginula iz njegove duše . . . A sada te crte, te razvite crte, u naponu snage bujno tijelo — ali taj bolni, taj izmučeni ton na bljedom licu! Nasmjehnuo se cinično — ah to električno svjetlo svakoga sablasno opsjajava. Ali je ipak na čas očima poniknuo.

A ona stala pred njime — nemoćno, ravnodušno, a opet nekom proračunom, nenaravnom, dresiranom živahnošću, radošću i zavodljivošću. Nije ga već poznavala, — bio je za nju tek muž, tek član drugoga spola, koji polaganim korakom šeće u kasnoj noći, kao pauk, koji izgledava svoje dobrovoljne žrtvice.

Zirнула mu bezobrazno u lice i šapnula stereotipni svoj nagovor:

— Idi, dragi, sa mnom. . . .

On je samo nijemo stajao. Nekud se čudno smeo — on, iskusan, galantan muž, koji već nije imao na sebi dražesni pelud nespretnog osmoškolca. I u svojoj smetnji htio se pokazati jakim i blaziranim.

— Hvala, mani me se, ne raspaljaju me već ovakve otrcane kosti!

Al nije mogao koraknuti dalje.

Ona se samo nijemo, začudjeno ukočila pred njim. Smela se.

— Ne?

Pa se tvrdo nasmijala.

— Al ja sam za to i jeftinija od drugih . . .

On je osjećao neobuzdanu želju, da ju rani, da ju ubode u najosjetljiviji živac, da ju vidi pred sobom zgrčenu i svijenu od bolnih trzaja, da se nasladjuje mukama tog stvora, nemoćnog, bijednog stvora, koji je pred njime nakon dugog vremena opet uskrsnuo i moljakao za milostinju, moljakao za poniženje, davao sve, sve, samo da nešto zasluži . . . Pristupio je k njoj u nekom bijesnom afektu i nervoznom jakošću htio zgrabiti njenu ruku, samo da ju drži, da ju muči, da ju tuče, da ju rani, da ju baci pred noge svoje, da se nemoćno savija kao zadnji parij pod nogama svoga ponosnog, okrutnog veličanstva. Dodirnuo je njenu put — i tu se stresao, — ah tako još nikada nije čovječja put nemoćno drhtala u njegovoj ruci. Sjetio se mladosti, kad je znao odsijecati sjekirom puranu glavu, onda nositi njegovo toplo tijelo i čutjeti posljednje trzaje njegova života . . . Nešto ogromna, neizmjerena i sumorna sleglo mu se u nutrinu. Tako se čutio malenim, tako sićušnim, nemoćnim. Poglédao ju je svojim toplim sućutnim okom.

— Čemu, Gino, sve to, čemu??

Ona se trznula. Samo je kratko dahnila kao da je htjela kriknuti i uzmaknula za korak. Ona je mislila: zar on mene poznaje?!

On je znao, što misli, pa je slabim, bolnim smiješkom dodao:

— Da, ja te poznajem, Gino, poznajem te od . . . od . . . da, ja sam Valdemar, znaš, onaj Valdemar, koji je onda . . .

Njeno se lice nekud čudno nategnulo. Zapeo je. To lice, to lice s tim crtama! Što je sve pričalo! Pomalo se crte izgledjivale, zadahnule se nekom vlažnom, mekom tugom, — sjećala se valjda njega. Odoorila je glavu i tiho dahnila.

— Ah da, ti si onaj Valdemar, da, sjećam se, onaj Valdemar, koji je onda . . .

I nije mogla dalje.

A on je samo nemoćno stajao pred tom bujnom, raskošnom ženskom prikazom, koja je kao pod udarcem sklonula glavu, — samo je nemoćno stajao i nervozno preplitao prste u džepu.

— Gino, ti se sjećaš? Oh kako sam te onda zanosno gledao! Kako sam za tobom čeznuo! Kako si mi s visine sjala — jedva sam se usudio i pogledati na te. Gino, onda sam bio dijete, koje tek u polusnu tare oči, da prviput zirne u svijet. Čeznuo sam za tobom — i naskoro sam te zaboravio. Gino — a ti?

— Valdemare — i ja, i ja! Vidjela sam te i sva sam nekud samo čutjela, da moram biti blizu tebe, da se stisnem uza te. A kako sam se ipak bojala! Sanjarila sam o tebi, vidjela te gorda i ponosna pred sobom. A na to se moradosmo rastati — bez oprostaja, bez riječi. I zaboravismo . . .

— Gino — a čemu sve to? čemu?!

Ona je shvatila njegovo pitanje. Oborila je još dublje glavu. On se nervozno zagledao u njen bijeli puni vrat, u one nestašne kovrčave pahuljice od crne kose, što su po njemu titrale.

— Čemu, čemu? Taj susretaj, Gino! — šaptao je nemoćno.

A onda je najednom izgubio svijest, buljio samo ukočeno u taj puni, blijedi, raskošni alabastrni vrat, koji se u tako zamamnoj liniji krivudao, čutio je samo jedno: da je taj vrat njegov, da se mora k njemu sve većma približavati, da ga on k sebi zove, da mora na nj svom snagom pritisnuti svoje vruće usne, da se mora na nj prisisati kao pijavica, bez daha, bez obzira, bez svijesti — dugo, dugo, bez prestanka . . .

Gina je svojim izvježbanim instinktom čutjela, kako joj usne približava. Nervozno se trznula, uspravila i prestrašenim ga glasom odrinula:

— Ne, ne, ne Valdemare, ne sada! . . .

On se stresao, osvijestio i nad sobom cinično nasmijao. On, on! Htio je tobože popraviti svoju sentimentalnost.

— Dakle zbogom! Čovjek se sretne — pa opet razidje. Valjda se već ne ćemo vidjeti. Zdravo!

Nije htio pojmiti, kako se mogao sniziti do tako sentimentalne komedije. Ne — to je glupo, to je glupo. On — pa tako! Kakvu to sve skupa ima svrhu? Izvlačiti te otrcane, naivne, dječinske trice! Ta on je mudar, naobražen, moderan čovjek, — ponosni, hladni nosioc intelekta! On — ah pa tako! Ne, ne!

— Zdravo! — rekao je još glasnije — htio je valjda ohrabriti i sebe. Nekud odviše polako dizao nogu da korakne . . .

Ona je dignula glavu. Ah te oči, te oči! Kao one velike, uplašene, treptave oči bijelog kunića, kad ne zna kud bi, što bi — ta hoće ga progoniti, zgaziti, uništiti. A on hoće život, — tako malen, tako skroman, tako siromašan život, — al život, život, koji mu bar malu srećicu pruža . . . Samo da jednoć srce može toplo zakucati . . .

Spontanim trzajem ovinula mu svoje pune, tople, meke ruke oko vrata.

— Ne, ne, Valdemare, ne odbij me . . . Gle, ja bih htjela, ja hoću — oh Valdemare! Ti, ti vidiš, eto, našli smo se, — ne, ne odbij me! Ja sam tvoja, tvoja. Idi sa mnom, idi, budimo sretni, samo sretni! Samo trenutak sretni! . . . Ne tražim tvojih novaca — badava . . . badava . . .

Smutila se. Nije već mogla drugim jezikom izreći svoju čežnju, svoje iskreno čuvstvo, svoj očajni krik gaženog srca, koje hoće, da bar jednoć se sunča na toplom traku velikog, samilosnog, sučuvstvenog sunca.

Ono teško, sumorno, ono neizmjereno bolno još se očajnijom snagom sleglo na Valdemara. Sve se nekud beznadnom jekom kršilo, lamalo i stropoštalo u tamni ponor u njegovoj nutрини. Te oči, te njene oči!

Tek je mogao šapnuti:

— Ne, ne mogu, sad ne mogu . . . Gino, ne mogu . . . Vidiš, sad je došlo, ono veliko, ono, što već nije moje, što sa mnom vlada . . . Ne mogu . . .

Ona je pustila, da je skinuo njene ruke sa svog vrata. Ruke su nemoćno pale niz bokove. Stala je kao kip. Tek usne su se nekako neizmjereno bolno trzale. A on je bježao naprijed i naprijed, sve posrtajući, bez daha, bez osvrt, — samo naprijed i naprijed, sve više i više uzbrdo, bez misli, bez čuvstva, samo ono veliko ga nekud gonilo, prometnulo se u očajnu motornu energiju.

Bježao je dugo. Napokon je stao. Znoj mu se cijedio niz lice. Gledao je tupo u veliku električnu svjetiljku. I sasma mehanično, bez misli okrenuo se i pošao istim putem natrag.

Kad se približavao prijašnjem mjestu, čuo je pijanu viku. Stisnuo se kraj stupa balkona u sjenu.

Dva pijana, razuzdana individua približavali se visokoj, bujnoj, elegantnoj ženi, koja je mirno stajala. Zgrabili su ju oko pasa — a Valdemar je užasnom jasnoćom vidio, kako ta visoka, bujna žena polako među njima stupa, kako s njima pomalo nestaje u daljini, — a oni viču, a oni pjevaju, a oni oko nje posrtavaju i gegaju . . .

Valdemar je izišao iz svog skrovišta i protivnim smjerom nesigurnim se korakom sve većma gubio u gustom mraku kasne noći.

ZAGREB | 25.XII. | 1899.

Recitovano na umjet.-liter. večeru »Slavie« u Pragu 21.III. | 1900.

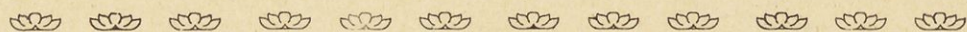

NA KRAJU

VDJE, na kraju htio sam poredati kritike i glose svih mojih neprijatelja i prijatelja, kojima popratim prvu moju zbirku, da ih čuje što veći krug čitalaca. Htio sam to učiniti, jer se o toj knjizi neobično mnogo pisalo, jer su svi ti glasovi upravo sjajno pokazali grozne patološke odnose na svim različitim poljima našeg javnog života. Nijesam to htio ni izdaleka učiniti za to, jer se to *moje* knjige i osobe ticalo. Naprotiv, na konkretnom primjeru htio sam samo dokazati, na kakvom stupnju kulturnog razvoja danas stojimo. A htio sam još sasma objektivno i opširno obračunati sa svim tim osobama, koje su izvoljele izreći kilometrične anateme nad iskrenim ispovijestima mlade, nemirne duše, koje nijesu nimalo štedile blatom kad je trebalo drugoga poprliati, samo da se jače istakne — vlastiti sumnjivi sjaj. A u tome radu našli su se u krasnoj slozi i stari i mladi i neki najmladji, našli su se najzagriženiji klerikalci i najslobodoumniji moderniste — pojav, koji je moguć samo u nas. Od svih kritika ističem kao najkarakterističnije: Tresićevu u »Novom Vieku«, Dežmanovu (Ivanov) u »Viencu« i »Našićevu« u »Novoj Nadi«. Tri generacije, u velikoj svadji, tobože principijelno protivne, jedna »naprednija« i poštenija od druge! A konačno, kad se pojavilo nešto, što nije izišlo pod etiketom koje »škole«, što nije izišlo uobičajenim prokušanim putem svakakvih redaktora, kritičara i auktoriteta — onda se pokazalo, kako malo, užasno malo »modernoga« ima u te toli razvikane i progonjene »mlade« generacije, koja je tako samosvjesno bučila u svojim programnim člancima! Pokazalo se, da i ona nije homogeno, sveopće i simetrično prihvatila moderne napredne ideje, kako se to događalo kod drugih kulturnih naroda. Pokazalo se jasno, da su se tek na polju literature učinile maljušne reforme: mjesto ukočenih, staromodnih, idejalno-romantično-rodoljubnih fraza prihvatili su se neki moderni, zvučni »šlageri«, koji doduše mogu uzbuniti krv naivnomu i ome-

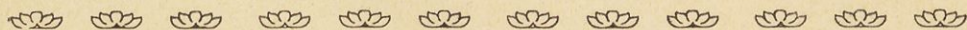

djenomu vitezu stare škole — al koji danas kod zbilja modernih i naprednih individua izazivlju tek smiješak. *U vanjštini* su se provele neke reforme, na oko smo dobili »mladu« generaciju — al u duši, po srcu, po karakteru i praktičnom radu imademo samo dobru djecu dobrih otaca . . . A što je najgore: ljudi, koji su i dobrano zavirili u svijet, koji su usisali mnogo savremene kulture i stekli velik fond naobrazbe — i ti su u ostalim stvarima ostali oni stari, bojazni, obzirni i kompromisni naši karakteri, makar časovito i teoretizovali radikalnijim *riječima*. Skroz i skroz, do temelja nijesu proveli zdravi preporod — ostali su i dalje skučeni užasnim vezama našeg sitničavog života, koji nivelizira i potiskuje svaku neobičniju, napredniju težnju, koji željeznim lancem šovinističkog idolopoklonstva, klerikalnog autokratizma i auktoritetskog kulta obuzdava i očajno sputava svaki slobodniji kret, svaki smjeliji korak naprijed. Tresić — akoprem sazivlje Boga kao svjedoka, da je htio što bolje o meni pisati — ne žaca se nimalo upravo kukavno iskrivljavati i tendencijozno citirati neke odstavke iz mojih pjesama, vrijedjati i osobe (»šoca«), koje u svem svom pjesničkom sjaju nije vrijedan ni spominjati, i napokon u teatralnoj pozi pozivati hrv. mladež, da se okani ovakih sotona i t. d. — Ivanov ne dolazi tako larmoantno — al i on mirne duše meni podmeće, da sam se *bojao* citirati cijeli odstavak iz Bahrovog članka, akoprem sam to učinio nakon zrelog razmišljanja, u ono još doba, kad sam mislio, da se ostalo može ispunjati i bez onih uvodnih riječi. (A nedavno se javno dokazivalo, da se baš g. Ivanov koješta boji izreći javno i iskreno, jer ne će da bude »frigan!«). Podmetao mi nadalje, da moje pjesme nijesu drugo no pobacane misli i dojmovi i uspomene različnih autora. A međutim su gotovo sve one pjesme napisane i prije, no što sam uopće i čuo za imena tih autora! Marxa do danas ne čitah; od Dehmela sam u ono vrijeme znao dvije kratke, neznatne pjesmice — nijesam se dakle nikako mogao nad njima zagrijati i onda vrućom glavom sipati Dehmelovski cinizam ili riješavati socijalno pitanje. Nije mi bilo na kraj pameti, da svom snagom nastojim, da budem moderan. Moji intimni prijatelji znadu, u kakvim sam stanjima pisao one pjesme, da nijesam imao ni pojma o modernim pjesnicima na zapadu. Već od davna sam volio slobodni ritam, koji me osobito zanio u Heineovom ciklusu »Nordsee«. A i Cirakijevo »Borbu« u »Antologiji« vazda sam čitao osobitim uživanjem. — Ovako i slično mi se upravo nelijepo podmetalo od mladih, koji ipak — da znadu što je literarna karakternost i *pošteno* kritizovanje — ne bi mogli ovako pisati. A najmladji u svojoj »Novoj Nadi«, koji su preuzeli i dalje vodili organ, oko kojega smo mi nekada iskrenim zanosom radili i širili sveopće napredne ideje — i ti su mirne duše uvrstili glupi i niski pamflet nekog Našića. Taj se dapače sasma vraća metodi Tresićevoj, pak bez skrupula izvrće moj tekst i naduto se ograđuje, da mu još jednom dodjem u posjete svojim radovima . . . Ovako se pokazala hrv. moderna u jednom konkretnom slučaju, koji je za nju bio donekle kamen kušnje.

Od onda je već proteklo prilično vremena. I danas upravo ti radikalni ljudi,

koji su se nekada međusobno pobijali, koji su imali puna usta radikalnih patriotskih tirada protiv modernih ili oštre moderne aforizme protiv starih — ti danas sve većma propadaju u kompromisima, sve većma napuštaju svoje ponosne idejale (t. j. mladi) i sve većma dolaze pod jaram starih.

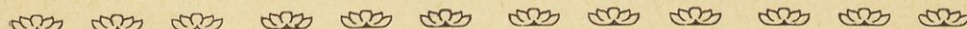
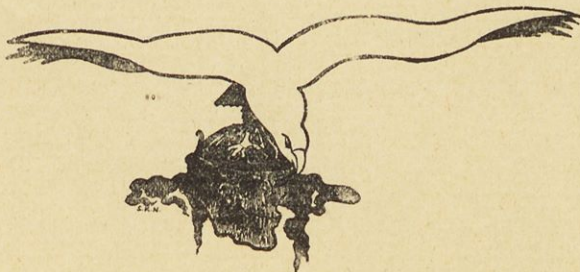
Za mene, koji stojim podalje pak mogu da mirnije i objektivnije promatram sav taj »napredak«, upravo je grozno oko srca, kad uvijek i uvijek iznova vidim, kako i naši najbolji ljudi, najveći talenti propadaju i zbankrotiraju u našem javnom životu. I ne samo literarna mladež. I politička, i ta »omladina« sve većma gine, sve većma tone u našem obilnom kalu, sve jače i jače savija kičmu pod pritiskom naših prilika. Žalostan pojav — tako žalostan, da bi čovjek očajavao, da bi najradje sve zaboravio — kad bi mogao... I onda se uvlači u se, traži u najužem krugu utjehu i energiju, jača svoju snagu, bijesni u svojoj prisilnoj, nemoćnoj samoci — al svakim danom mu raste energija, svakim danom osjeća veći otpor i mržnju protiv svega, što je nisko i kukavno — i svakim mu danom raste samosvijest i vjera u vlastitu snagu. A konačno — i to nije najgori pojav... Al ne ću da sentimentalizujem.

Htio sam, kako rekoh, na ovom mjestu otisnuti sve glasove o meni i sa svim tim glasovima temeljito obračunati. Al — ne mogu. Jednostavno — bili bi odveć veliki troškovi. I tako to moram odgoditi za drugi put. Odgadjam — ali ne napuštam.

A na koncu od srca zahvaljujem onim rijetkim mladim dušama, koje su nastojale da shvate moje plodove, dapače i neustrašivo svoje simpatije izrekle javno. Hvala im — priredile su mi nekoliko sretnih trenutaka. —

PRAG | 5.IV. | 1900.

V. J.

Solus sibi.

Nedat se zmást, kdy horkokrevná tlupa
se k tobě lísá, květ ti hází vonný,
v tvůj vůz se zapřáhne a s řevem cupá,
jak po úspěchu mladé primadonny — —

a usmát se, když na to po té slávě
se s nůžkami zas žene hoch kys čilý,
jak učeň friséřský, jenž na tvé hlavě
své métier se vyučiti pílí —

dík, bozi, za to. Obojí jsem zkusil,
a umím to. A hlavu v pyše zvedám.
Dál jdu, jak šel jsem. Šel jsem, jak jsem musil,
a místo své si komandovat nedám.

S tím světem jsme si byli cizí dosti.
Styk náš byl jenom: rána proti ráně.
K budoucna soudu hodím svoje kosti
a, doufám, vítězné též svoje zbraně.

SADRŽAJ

MOJ KREDO

UZ VLTAVU

SJEVERNJAK SE ČUDIO

U NOVOM HRAMU

MOLITVA

VER SACRUM I.

NA DAN TREĆEG OŽUJKA

ONAJ DAN

CJELOV

NA PRVI MAJ

VER SACRUM II.

U TEŠKIM ČASOVIMA

SLAVIJE POVRATKA

ZAPAD

MOJA CHANSONA

10. SEPTEMBRA 1898

MATEK MOJ!

ŽENA

KRIK MESA

JUBILEJ

MOMU HENRY-U

SUSRET

NA KRAJU

89

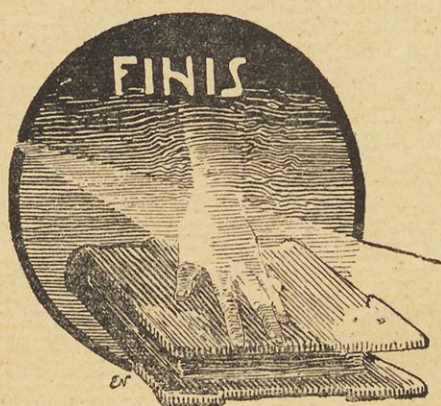
Pošto je ova knjiga tiskana u češkoj tiskari, uvukle su se — uza svu pozornost — neke pogrješke, veće ili neznatnije, koje neugodno smetaju kod čitanja. Tako odmah na str. 4. mjesto Thoman mora da bude Thomen; mjesto reprodukcijovni — reprodukcijoni; dalje: narozima — nazorima; sutjeli — šutjeli; šušjela — šušťjela; sedjeli — sjedjeli; Jobici — sobici; 27 | VI. — 27 | IV. (str. 39.); s — si; pljulu — pljuju; odorila — oborila i t. d. To sam morao spomenuti, da se opet ne nadje — kao kod prve zbirke — kakva dobra duša, koja bi mi — u najboljoj namjeri! — na temelju tiskarskih pogrješaka koješta podmetnula . . .

Sve redakcije, prijatelje i neprijatelje lijepo molim, da mi svoje upite, kritike i napadaje izvole priposlati na adresu: Prag-II. Kateřinská ul. 13. Bit ću svima vrlo zahvalan.

*Ova je knjiga dotiskana 23. travnja 1900. u tiskari
EMANUELA STIVÍNA, knjigotiskara u Pragu-II.,
Myslikova ul. 6. † † † † † † † †*

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

312368

2